

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Proměny evropské regionální politiky

Pavla Věříšová

**Bakalářská práce
2015**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavla Věříšová**
Osobní číslo: **E12111**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Veřejná ekonomika**
Název tématu: **Proměny evropské regionální politiky**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je charakteristika jednotlivých etap regionální politiky EU a jejich proměn se zaměřením na komparaci nástrojů a cílů v jednotlivých programovacích obdobích a zhodnocení dopadů využívání jednotlivých nástrojů a cílů na ekonomiku vybraných regionů.

Osnova:

- Charakteristika regionální politiky EU.
- Charakteristika nástrojů používaných v příslušných etapách regionální politiky EU.
- Analýza využívání nástrojů regionální politiky v makroekonomickém kontextu.
- Stanovení indikátorů pro posouzení dopadů vybraných nástrojů regionální politiky EU.
- Zhodnocení úspěšnosti vybraných nástrojů pro podporu rozvoje vybraných regionů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BOHÁČKOVÁ, I. Strukturální politika EU. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.

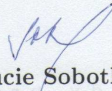
JENÍČEK, V. Vyvážený rozvoj na globální a regionální úrovni. Praha: C.H. Beck, 2010. 150 s. ISBN 978-80-7400-195-6.

STEJSKAL, J. Regionální politika a její nástroje. Praha: Praha Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

WOKOUN, R. Regionální rozvoj. Praha: Linde, 2009. 480 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

ŽÍTEK, V. Regionální politika. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 106 s. ISBN 978-80-210-4761-7.

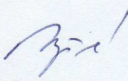
Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Lucie Sobotková, Ph.D.

Ústav ekonomických věd

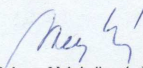
Datum zadání bakalářské práce: **29. září 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 6. 2015

Pavla Věříšová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda velmi poděkovala své vedoucí práce Ing. Lucii Sobotkové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce a především za čas, který mi věnovala.

Zvláštní poděkování patří mé rodině, za jejich podporu a trpělivost při mém studiu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá regionální politikou EU, jejími proměnami, nástroji a cíli v jednotlivých obdobích. Dále práce hodnotí a analyzuje využívání nástrojů regionální politiky EU. Analýza byla provedena na základě vybraných indikátorů. Závěrem je zhodnocena úspěšnost nástrojů regionální politiky EU.

KLÍČOVÁ SLOVA

Regionální politika EU, Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, alokace.

TITLE

Changes of Cohesion Policy

ANNOTATION

Bachelor thesis deals with the cohesion policy EU, changes of the cohesion policy, instruments of the cohesion policy and goals in the programming period. Next this work evaluates and analyses exploitation of the instruments of the cohesion policy EU. Analysis was performed using with selected indicators. In conclusion is evaluated success of the instruments of the cohesion policy EU.

KEYWORDS

Cohesion policy EU, European Regional Development Fund, European social fund, Cohesion Fund, allocation.

OBSAH

ÚVOD	10
1 ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA REGIONÁLNÍ POLITIKY	12
1.1 REGION	12
1.2 KLASIFIKACE NUTS	13
1.3 REGIONÁLNÍ ROZVOJ A DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ POJMY	15
1.4 DEFINICE REGIONÁLNÍ POLITIKY	18
2 MOTIVY A PŘÍČINY VZNIKU REGIONÁLNÍ POLITIKY EU	20
3 REGIONÁLNÍ POLITIKA EU	23
ZÁKLADNÍ PRINCIPY REGIONÁLNÍ POLITIKY	25
4 ETAPY VÝVOJE POLITIKY SOUDRŽNOSTI A JEJÍCH NÁSTROJŮ	27
4.1 OBDOBÍ 1957 – 1987	27
4.2 OBDOBÍ 1988 – 1993	29
4.3 OBDOBÍ 1994 – 1999	29
4.4 OBDOBÍ 2000 – 2006	30
4.5 OBDOBÍ 2007 – 2013	31
4.6 OBDOBÍ 2014 – 2020	34
5 NÁSTROJE POLITIKY SOUDRŽNOSTI	38
6 STANOVENÍ INDIKÁTORŮ PRO POSOUZENÍ ÚSPĚŠNOSTI NÁSTROJŮ POLITIKY SOUDRŽNOSTI	41
7 ANALÝZA DOPADŮ VYUŽÍVÁNÍ NÁSTROJŮ NA INDIKÁTORY VYBRANÝCH REGIONŮ	49
7.1 NĚMECKO A SNIŽOVÁNÍ MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI	51
7.2 POLSKO A ZVYŠOVÁNÍ HDP NA OBYVATELE V PPS	55
8 ZHODNOCENÍ ÚSPĚŠNOSTI ALOKACÍ Z EVROPSKÝCH FONDŮ VE VYBRANÝCH REGIONECH	59
ZÁVĚR	61
POUŽITÁ LITERATURA	63
SEZNAM PŘÍLOH	68

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Prahové hodnoty úrovní NUTS	14
Tabulka 2: Rozdělení strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na financování jednotlivých cílů	33
Tabulka 3: Alokace fondů EU dle jednotlivých členských států.....	42
Tabulka 4: Snižování míry nezaměstnanosti za období 2007 - 2014: Německo.....	52
Tabulka 5: Výsledky regrese se závislou proměnnou: Změna 2007 - 2014 (Německo).....	54
Tabulka 6: Zvyšování HDP na obyvatele v PPS (v %, EU = 100 %): Polsko	56
Tabulka 7: Výsledky regrese se závislou proměnnou: Změna HDP za období 2009 - 2013 (Polsko).....	57

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: NUTS II regiony Evropské unie	15
Obrázek 2: Regiony s nárokem na financování ze strukturálních fondů (EFRR a ESF), podle kategorie, 2014 - 2020	36
Obrázek 3: Graf alokace fondů EU dle jednotlivých členských států v programovém období 2007 - 2013	43
Obrázek 4: HDP regionů NUTS II ve standardu kupní síly (PPS) v roce 2013.....	45
Obrázek 5: Růst HDP v regionech NUTS II za období 2008 - 2011	46
Obrázek 6: Změna v míře nezaměstnanosti za období 2008 - 2014 (v %).....	48
Obrázek 7: Bodový graf závislosti - lineární regrese: Německo.....	54
Obrázek 8: Bodový graf - lineární regrese (Polsko).....	57

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

CF	Fond soudržnosti (Cohesion Fund)
ČR	Česká republika
ECU	European Currency Unit, měnová zúčtovací jednotka, později nahrazena eurem
EHS	Evropské hospodářské společenství
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj (European Regional Development Fund)
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond (European Social Fund)
ESUO	Evropské sdružení uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EU-12	Členské státy Evropské unie, které přistoupily v roce 2004 a v roce 2007: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Rumunsko
EU-15	Státy EU-12 a Rakousko, Finsko, Švédsko
EU-25	Členské státy Evropské unie, které přistoupily do roku 2007: Belgie, Německo, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Irsko, Velká Británie, Řecko, Španělsko, Portugalsko, Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko, Slovensko
EUR	zkratka pro měnu euro
HDP	Hrubý domácí produkt
HDP v PPS	Hrubý domácí produkt ve standardu kupní síly (<i>Purchasing Power Standard – PPS</i>)
mld.	Zkratka pro miliardu
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques), kterou zavedla Evropská unie za účelem jednotného rozdělení států na regiony NUTS I, NUTS II, NUTS III (dle počtu obyvatel).
TEN-T	Transevropské dopravní sítě (Trans-European Transport Networks)

ÚVOD

Hlavním úkolem regionální politiky je vyrovnávání disparit mezi jednotlivými regiony. Je postavena na základních principech solidarity a soudržnosti, kdy solidarita znamená pomoc státům, které jsou hospodářsky a sociálně zaostalejší za jinými členskými státy Evropské unie. Soudržnost představuje naopak to, že vyrovnání těchto rozdílů je výhodou pro všechny, jelikož se zvýší kvalita života ve všech členských státech Evropské unie. V současnosti je používán spíše výraz politika soudržnosti, jako zdůraznění jejích základních principů.

Proměny evropské regionální politiky byly především způsobeny postupným vývojem a rozšiřováním evropské integrace. Politika soudržnosti se zrodila z obavy, že regionální disparity v hospodářském a sociálním rozvoji budou snižovat růst a rozvoj regionů. Časem se finanční podpora v rámci evropských fondů směřovaná do méně rozvinutých regionů ve snaze překonat tyto disparity přesunula od investic do těžké infrastruktury k podpoře výzkumu a vývoje, podnikání a zaměstnanosti. S tímto vývojem se měnila také podoba a cíle politiky soudržnosti. Čerpat z evropských fondů mohou všechny regiony, přičemž v současném období se priority financování zaměřují na zaměstnanost, inovace, udržitelnost a snižování chudoby a sociálního vyloučení.

Cílem práce je charakteristika jednotlivých etap regionální politiky EU a jejich proměn se zaměřením na komparaci nástrojů a cílů v jednotlivých programových obdobích a zhodnocení dopadů využívání jednotlivých nástrojů a cílů na ekonomiku vybraných regionů.

V první části se práce bude zabývat vymezením základních pojmů, které se v práci vyskytují a které je třeba vymežit pro další text. Na tuto část bude navazovat charakteristika regionální politiky EU, její definice a příčiny vzniku.

Ve druhé části se práce zaměří na jednotlivé etapy regionální politiky a jejich proměn se zaměřením na nástroje, které přispívají k naplňování cílů v jednotlivých programových obdobích, přičemž bude komparováno, jak se dané cíle a nástroje v průběhu etap mění.

Třetí část již bude charakterizovat jednotlivé nástroje regionální politiky pro období 2014 - 2020, kterými jsou strukturální fondy (Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond) a Fond soudržnosti. Tyto nástroje pomáhají svými cílenými investicemi do řady oblastí (např. infrastruktura, lidské zdroje, životní prostředí) dosahovat cílů regionální politiky Evropské unie a podporují tak zaostalé regiony v rozvoji a růstu.

Ve čtvrté části již práce bude směřovat k analýze využívání nástrojů, kde jako pomocné indikátory pro posouzení dopadů politiky soudržnosti, bude zvolen indikátor hrubý domácí

produkt a indikátor míra nezaměstnanosti. Pro analýzu bude použito programové období minulé, tzn. období 2007 – 2013, jelikož současné období je teprve v počátku (2014 – 2020).

Podle výsledků analýzy pak v páté části zhodnotíme úspěšnost nástrojů pro podporu rozvoje vybraných regionů.

1 ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA REGIONÁLNÍ POLITIKY

1.1 Region

Region se snažila vymezit celá řada významných geografů již v antickém období. V klasické popisné geografii v pojetí antického geografa Strabona, ale i geografů 19. století Alexandra von Humboldta a Karla Rittera se svět skládal ze zemí, tj. regionů, které vždy byly ovládány konkrétní svrchovanou silou. Z latinského slova „*regere*“, tady ovládat, se vyvinulo slovo „*regio*“, což znamenalo království. Jako politické či historické území byl region chápán až do konce 19. století. V souvislosti s postupným objevováním planety se během 19. století měnil také obsah pojmu region. Prosazoval se deterministický přístup k regionu, což znamená, že sociální, ekonomické a kulturní charakteristiky jsou určovány přírodními podmínkami regionu (A. von Humboldt, K. Ritter).¹

Na přelomu 19. a 20. století došlo k posunu ve formě chápání regionu díky pracím francouzského geografa Paula Vidala de la Blache, který vnímal region idiograficky, to znamená, že se pozornost soustředila na identifikaci unikátních a specifických znaků regionu, které jej odlišovaly od ostatních. Region tedy chápal komplexně, jako výsledek vzájemného působení fyzickogeografických a sociálněgeografických charakteristik. Stejný přístup k regionům a zdůraznění jejich individuální povahy měl i Richard Hartshorne, který však chápal region indeterministicky, což znamená, že do jisté míry popíral spojení společnosti a přírody. Charakter regionu je tedy podle něho na přírodních podmínkách nezávislý. K dalším představitelům indeterministického pojetí patřili např. W. Christaller, A. Lösch.²

Pojetí regionu ani v současné době nemá jasně dané vymezení. Společným rysem většiny různých pojetí a chápání regionu je v podstatě to, že jde o geograficky ohraničené území, které se vymezuje na základě určitých typických znaků.

„Region“ se definuje jako území s více či méně přesně vyznačenými hranicemi, které často slouží jako správní jednotka nižší, než je úroveň národního státu. Regiony mají svou identitu, tvořenou specifickými rysy, jako je jejich krajina (hory, pobřeží, lesy), podnebí (suché, s velkými vodními srážkami), jazyk (např. v Belgii, Finsku, Španělsku), etnický původ (např. Wales, severní Švédsko a Finsko, Baskicko) či společně sdílená historie.³

---

¹ TOUŠEK, V., KUNC J. a VYSTOUPIL J. *Ekonomická a sociální geografie*, 2008, 411 s.

² TOUŠEK, V., KUNC J. a VYSTOUPIL J. *Ekonomická a sociální geografie*, 2008, 411 s.

³ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/specifikace_regionu

Způsob, jakým je region vymezen, se nazývá regionalizace. Jako tradiční bývá rozlišení regionů na deskriptivní a normativní (administrativní), které se v regionálních vědách často používají⁴.

1. Deskriptivní regiony

Deskriptivní regiony se vymezují na základě situační analýzy a dále se dělí na homogenní a heterogenní (nodální, funkční):

- homogenní regiony se vyznačují určitými stejnými jevy (např. vysoká nezaměstnanost, podíl zaměstnanců v zemědělství, hrubý domácí produkt na obyvatele),
- heterogenní (nodální, funkční) regiony – kritérium vymezení těchto regionů je intenzita vazeb mezi oblastmi, především mezi jádrem a zázemím, proto se používá i označení nodální – z latinského nodus, tj. jádro (jako příklad lze uvést spádové oblasti dojížděky do škol, za prací apod.).

2. Normativní (administrativní) regiony

Normativní regiony vznikají na základě administrativního rozhodnutí vycházejících z požadavků legislativy. Jsou tedy vymezovány pro potřeby výkonu příslušné úrovně státní správy a samosprávy a v neposlední řadě i pro výkon na nadnárodní úrovni, Evropské unie.

1.2 Klasifikace NUTS

Evropská unie vzhledem k rozdílnému územnímu členění každého členského státu, které pramenilo především z historického vývoje, zavedla jednotnou statistickou územní klasifikaci NUTS (Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques, Nomenklatura územních statistických jednotek, dále jen NUTS). Každý členský stát je rozdělen do tří úrovní těchto statistických jednotek NUTS I, NUTS II, NUTS III, dle počtu obyvatel (viz následující tabulka 1). Je-li počet obyvatel celého členského státu menší než minimální hranice pro danou úroveň NUTS, tvoří celý členský stát jedinou územní jednotku NUTS pro tuto úroveň⁵.

---

⁴ JEŽEK, J., Aktuální témata regionálního rozvoje, 2008, 475 s.

⁵ http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.6.html

Tabulka 1: Prahové hodnoty úrovní NUTS

Úroveň	Minimum	Maximum
NUTS I	3 miliony	7 milionů
NUTS II	800 000	3 miliony
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: [19]

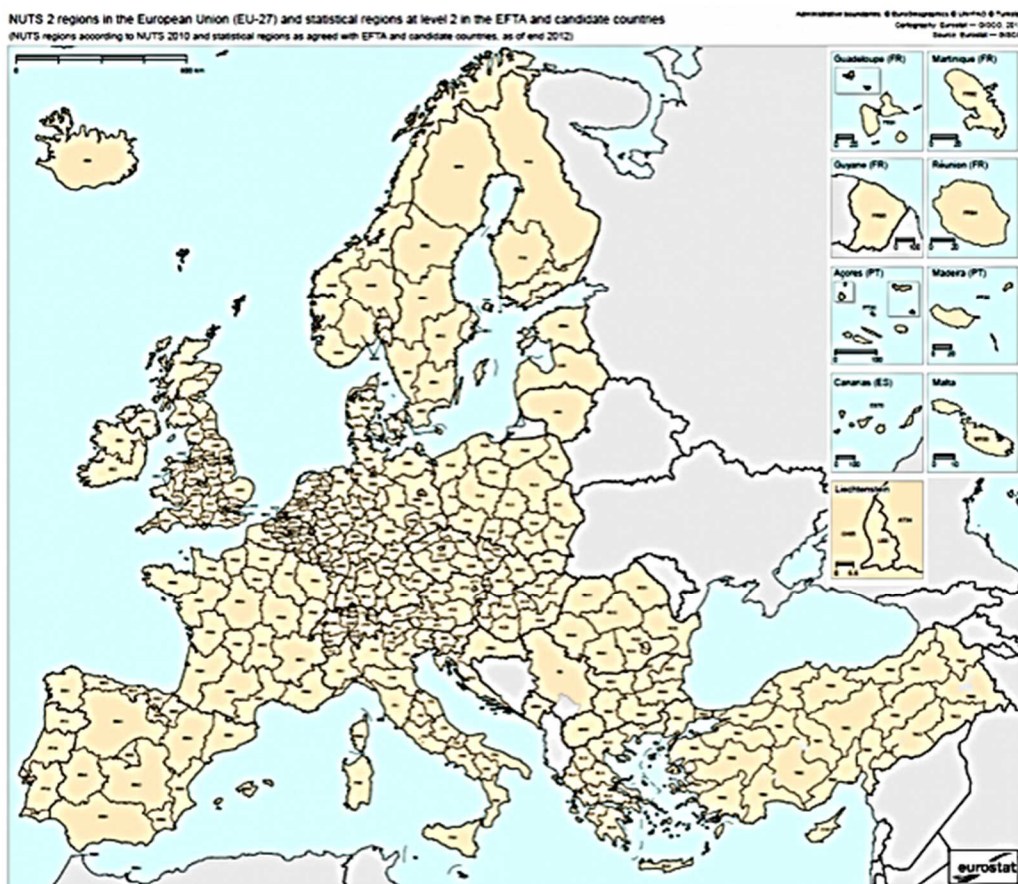
Systém územního členění byl vytvořen Evropským statistickým úřadem EUROSTAT ve spolupráci se statistickými úřady jednotlivých členských zemí. Systém NUTS slouží jako územní referenční rámec pro následující oblasti aktivit⁶:

- Sběr dat, rozvoj a harmonizace regionální statistiky na úrovni Unie – na základě geografického vymezení problémových oblastí byl vyvinut systém sledovaných regionálních účtů a jejich ukazatelů.
- Socioekonomické analýzy regionů – členění NUTS umožňuje provádět analýzy na několika úrovních. Jako základní jednotka pro regionální analýzu na národní úrovni byly stanoveny regiony NUTS II, pro analýzu problematiky z oblasti Unie slouží regiony NUTS I a NUTS III slouží pro přesnější zaměření podpory.
- Zaměření regionální politiky EU – podpora ze strukturálních fondů plynoucí do zaostalých regionů v programovém období 2007 – 2013 v rámci Cíle 1 byla zaměřena na úroveň NUTS II. Oblasti spadající pod ostatní Cíle byly vymezeny zejména na úrovni NUTS III.

Rozdělení regionů NUTS II zobrazuje obrázek 1, přičemž zahrnuje nejen regiony NUTS II členských států Evropské unie, ale i kandidátské země pro vstup do EU (Turecko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá hora, Island, Srbsko) a země EFTA⁷:

⁶ KÖNIG, P., LACINA L. a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 2004, 374 s.

⁷ EFTA = Evropské sdružení volného obchodu (ESVO), anglicky European Free Trade Association (EFTA) je mezinárodní hospodářská organizace, jejíž členské státy jsou: Norsko, Švýcarsko, Island a Lichtenštejnsko.

Obrázek 1: NUTS II regiony Evropské unie

Zdroj:[13]

1.3 Regionální rozvoj a další související pojmy

Regionální rozvoj je pojmem, který je v současné době hojně používán. Definice regionálního rozvoje není zcela dána, přesto lze říci, že regionální rozvoj lze chápat ve dvou základních rovinách – praktické a akademické⁸.

Dle praktického chápání je regionálním rozvojem míněno vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného území vznikající v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů. Toto zvýšení a vyšší využití se projevuje v lepší konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovni obyvatel, stavu životního prostředí apod.

⁸ DAMBORSKÝ, M., Prostorový rozvoj. In: WOKOUN, R a kol. *Regionální rozvoj: (výchozí regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*, 2008, 475 s.

Akademický přístup chápe regionální rozvoj jako aplikaci nauk, zejména ekonomie, geografie a sociologie, řešících jevy, procesy, vztahy území. Toto chápání regionálního rozvoje se často nazývá regionalistikou nebo regionální vědou.

Z těchto dvou přístupů je zřejmý rozdíl v chápání regionálního rozvoje, ale do značné míry jsou výsledné aktivity navzájem propojené. Akademické pojetí vytváří teoretické poznatky pro praktické použití. Jedná se zejména o charakteristiku regionů, jejich rozvojových potenciálů a následné hledání nástrojů regionální politiky. Regionální politika tak na základě poznatků o regionálním rozvoji ovlivňuje regionální rozvoj a regionální rozvoj zpětně působí na regionální politiku.

Udržitelný rozvoj je poměrně hojně diskutované téma v souvislosti s rozvojem a ochranou životního prostředí. Aby se udržel žádoucí ekonomický rozvoj a růst, je zapotřebí dosahovat rovnováhy mezi ekonomickými a sociálními oblastmi a životním prostředím. Hlavním cílem pro koncepci udržitelného rozvoje je počínat si tak, aby splnění potřeb současné generace neohrozilo kvalitu života příštích generací.

To, jaký rozvoj je pro území žádoucí, může být chápáno různě. V každém případě je konečným cílem zajistit rovnovážný rozvoj regionů. K tomuto cíli je možno směřovat pomocí slabším regionům, nebo naopak podporou vybraných území (spíše těch lépe se rozvíjejících), z nichž poté slabší regiony budou získat rozvojové impulsy, a tím se podpoří růst ekonomiky jako celku.⁹

Regionální růst

S regionálním rozvojem se často prolíná pojem ekonomický, resp. regionální růst. Jsou to ale dva podobné pojmy, které je třeba odlišovat.¹⁰ Tyto dva pojmy se navzájem ovlivňují, často se používá spojení, že bez ekonomického růstu nelze dosáhnout ekonomického rozvoje.

Ekonomický růst lze definovat podle Jeníčka¹¹ jako růst hrubého domácího produktu (dále jen HDP) na obyvatele. Výzkum ekonomického růstu se tudíž soustřeďuje na působení faktorů a podmínek ovlivňujících růst HDP a jeho součástí. Důležitým faktorem ovlivňujícím ekonomický růst je populační růst. Čím vyšší je tempo růstu obyvatel, tím je nižší tempo růstu HDP na obyvatele. Dalšími důležitými činiteli ekonomického růstu jsou – akumulace kapitálu, technický pokrok, ekonomický rozměr, míra specializace a organizace výroby, přírodní zdroje.

---

⁹ MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 253 s. ISBN 9788024741.

¹⁰ STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J., *Regionální politika a její nástroje*, 2009, 212 s.

¹¹ JENÍČEK, Vladimír. *Globalizace světového hospodářství*, 2002, 152 s.

Ekonomický růst tedy nezahrnuje změny v sociálně ekonomických parametrech. Ty jsou obsaženy v širší kategorii – ekonomickém rozvoji. Rozvoj je tedy spojen spíše s oblastmi, které zachycují zvýšení kvalita života obyvatel, např. rekvalifikace pracovních sil.

Konkurenceschopnost regionů

Pojem konkurenceschopnost byl znám zejména z podnikatelského prostředí. Za konkurenceschopný se podnik považoval tehdy, pokud si dokázal svými výrobky udržet svou pozici na trhu a zároveň být schopný plnit své finanční závazky. V případě, že přestává být o výrobky na trhu zájem nebo klesá solventnost podniku, ztrácí i svou konkurenceschopnost. Od 80. let se ale tento pojem přesouvá i na nadpodnikovou úroveň. Konkurenceschopnost se stává potřebnou součástí nejen u podniků, ale i celých odvětví, národních ekonomik, zemí a světových regionů.

Regionální konkurenceschopnost je významným faktorem rozvoje regionů. Regiony, města a obce spolu soutěží při vytváření, získávání, udržení a podporování ekonomických subjektů. Tyto ekonomické subjekty totiž stabilizují či generují nová pracovní místa, nové příležitosti, přičemž mají zásadní vliv na prosperitu, blahobyt a životní úroveň regionů a obcí. Regionální konkurenceschopnost charakterizuje schopnost regionů generovat příjmy a udržet úroveň zaměstnanosti v rámci národní a mezinárodní konkurence.¹²

Regionální disparity

S regionální politikou je úzce spojen pojem „regionální disparity“. Disparita je obecně chápána jako rozdílnost nebo nerovnost. Na poli regionální politiky např. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vymezuje regionální disparity jako „neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů“. Disparitami, které je třeba řešit, jsou „rozdíly vyvolané subjektivní lidskou činností, nikoliv rozdíly vzniklé z objektivních příčin, například na základě přírodních podmínek“.¹³

Regionální politika tedy je jednou z forem, kterou se vlády snaží o snížení rozdílů na regionální úrovni. V souvislosti s koncepcí regionální politiky existují nejen významné rozdíly v citlivosti na regionální disparity v různých sférách, ale i rozdíly v citlivosti společnosti disparity v různých sférách ovlivnit. Regionální politika pak představuje konkrétní projev úsilí společnosti o snížení (změnu) velikosti regionálních rozdílů. Tolerance k regionálním rozdílům,

---

¹² WOKOUN R. *Teoretické a metodologické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti*. Regionální studia, číslo 2/2010, Vysoká škola ekonomická v Praze, s. 27.

¹³<http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>

podobně jako k sociálním nerovnostem, je v různých společnostech jiná, takže stejně velké regionální rozdíly v závislosti na konkrétních podmínkách mohou, ale také nemusejí být považovány za problém a důvod pro intervenci.¹⁴

1.4 Definice regionální politiky

Pojetí a koncepce regionální politiky se postupem času vyvíjela a s tím i přikládání na jejím významu. V průběhu let vznikají různé definice, ale nevznikla dosud žádná, která by byla považována za všeobecně platnou. Důvodem je především provázanost regionální politiky s ostatními vedlejšími faktory celkové hospodářské politiky a vymezit jen regionální politiku se jeví jako problémová oblast.

Adamčík¹⁵ pohlíží na regionální politiku jako na soubor intervencí: Regionální politika představuje všechny veřejné přímé i nepřímé intervence státu, regionu, obcí a měst, vedoucí k lepšímu prostorovému rozdělení ekonomických i mimoekonomických činností. Lze v ní vidět snahu korigovat určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů, jimiž je ekonomický růst a zlepšení sociálního rozdělení.

Wokoun¹⁶ tvrdí, že lze regionální politiku výstižně charakterizovat jako určitou koncepční a cílevědomou činnost jisté veřejné autority (místních a regionálních orgánů, vlád, řídicích orgánů EU) usilující o eliminaci negativních důsledků teritoriálního nerovnoměrného ekonomického rozvoje a probíhajících strukturálních změn. Regionální politika má tedy za úkol korigovat ve sféře prostorové alokace ekonomických zdrojů některé důsledky tržního mechanismu, jež jsou pro danou společnost z různých důvodů (ekonomických, sociálních aj.) nepřijatelné a jež mohou v dalším období vést k neúplnému využívání dostupných zdrojů.

Maier¹⁷ říká, že regionální politika se snaží ovlivnit aktivity v území, a to především hospodářské nebo s hospodářstvím související, tak aby docházelo k žádoucímu rozvoji území.

Z těchto definic je vidět jasný posun v pojetí regionální politiky a souvisejících priorit a cílů. Adamčík a Wokoun považují regionální politiku za činnost vedoucí k vyrovnávání nebo odstranění regionálních rozdílů, tedy eliminovat již existující disparity. Maier už ale chápe regionální politiku jako nástroj pro podporu rozvoje regionů, např. podporou podnikání a zaměstnanosti, tedy přispívat k rozvoji území tak, aby k výrazným disparitám nedocházelo.

---

¹⁴ BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*, 2011, 342 s.

¹⁵ ADAMČÍK, S. *Regionalistika, regionální politika a veřejná správa*, 1997, 117 s.

¹⁶ WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*, 2003, 326 s.

¹⁷ MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*, 2012, 253 s.

Z dokumentu Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007 - 2013 je regionální politika definována jako soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. Jejím významným cílem je konvergence regionů v rámci určitého územního celku a klíčovým znakem je její selektivnost, to znamená diferenciaci zaměření intervencí na podporu vybraných problémových regionů, které výrazně zaostávají ve svém rozvoji za průměrem v míře, která je společensky uznána za nežádoucí.¹⁸

---

¹⁸ <http://databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2006>

2 MOTIVY A PŘÍČINY VZNIKU REGIONÁLNÍ POLITIKY EU

Regionální politika se začala formovat spolu s evropskou hospodářskou integrací. Její počátky sahají do 50. let minulého století, kdy podpisem tzv. pařížské smlouvy v roce 1951 vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli (dále jen ESUO). Zakládajícími členy bylo šest států (Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Itálie, Francie a Německo) a ESUO se stalo důležitým aktem evropské integrace. Stejně země roku 1957 podepsaly tzv. římské smlouvy, kterými byly založeny Evropské hospodářské společenství (dále jen EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom). Hlavním cílem podpisu těchto smluv bylo vytvořit jednotný společný trh, kde by fungoval volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Regionální politice nebyl v těchto dokumentech přikládán větší význam, vzhledem k malým regionálním rozdílům mezi státy, ale její základy jsou v těchto smlouvách již zakořeněny. Později došlo ke sloučení ESUO, EHS a Euroatomu a vzniklo Evropské společenství (dále jen ES), přičemž o Evropské unii (dále jen EU) hovoříme až od roku 1992, kdy vznikla podpisem Maastrichtské smlouvy a zastřešovala ESUO, EHS a Euroatom. Od vzniku EU se regionální politika postupně dostávala na vyšší stupně v žebříčku prioritního zaměření EU, což souviselo s rozšiřováním EU a s tím prohlubování se regionálních disparit.

Regionální politika se tedy již od počátku svého vzniku snaží o snižování regionální disparity, které mají negativní vliv na ekonomiku států a tím ohrožují i globální konkurenceschopnost celé EU. Snižování nerovností mezi regiony je základní podmínkou pro jednotu států. Motivy vzniku regionální politiky lze charakterizovat v základních třech rovinách, které jsou sice dány jako obecné faktory pro regionální politiku států, ovšem důvody existence regionální politiky na úrovni EU jsou stejné. Kromě čistě ekonomického zdůvodnění se rozlišují ještě sociální, politické a ekologické faktory¹⁹:

Ekonomické motivy

Základním ekonomickým motivem je plné využití všech výrobních faktorů, zejména však pracovní síly. Většina regionů trpí vysokou nezaměstnaností a nedostatečné využití pracovních zdrojů znamená snížení hrubého domácího produktu států. Dalším tradičním motivem je argument ekonomického růstu. Nízká úroveň rozvoje určitých regionů ve státě představuje omezení tržních možností silnějších regionů a tím i pokles ekonomického růstu států.

Přetrvávající regionální nerovnosti podstatně ovlivňují výkonnost ekonomiky. Jsou způsobeny nedokonalým fungováním trhu, který není schopen v dostatečně krátkém časovém

---

¹⁹ Kolektiv autorů. Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008, 455 s.

horizontu regionální nerovnosti odstranit. V tomto případě se hovoří o tržním selhání a vzniká tak prostor pro regionální politiku. Aktivní regionální politika může být velmi přínosná. Může napomoci ke snížení veřejných výdajů z dlouhodobého hlediska. Veřejná podpora firem, které umisťují výrobu v určitém regionu, zde může podnítit ekonomickou aktivitu. Následně dojde ke snížení nezaměstnanosti, čímž se uspoří výdaje na podporu nezaměstnaných, a daňové příjmy se mohou využít účelněji. Z regionální politiky profitují i bohaté regiony. Rozvojem ekonomické aktivity v zaostávajících regionech vznikají nové trhy pro výrobky z prosperujících regionů, roste poptávka po jejich technologiích, informačních předpokladech, znalostech a postupech (souhrnně označováno jako know-how).²⁰

Sociální motivy

Původně byla regionální politika motivována převážně sociálními důvody²¹. Základním sociálním motivem, je plná zaměstnanost, tedy zajistit každému práci. Dalším faktorem je regionální rozdělení příjmů, přičemž regionální nerovnosti v rozdělení příjmů lze vysvětlit mnoha faktory (ekonomickou strukturou, situací na trhu práce apod.), ale toto vysvětlení neospravedlňuje nerovnosti mezi regiony z hlediska sociální spravedlnosti. Z tohoto vyplývá úkol regionální politiky, a to zmírňovat nadměrné regionální diference v příjmech.

Ekologické motivy

Ekologické motivy jsou zdůrazňovány od počátku 70. let. Od té doby obecně platí, že regionální politika se provádí nejen v zájmu obyvatel méně rozvinutých regionů, ale je rovněž v zájmu lidí žijících ve stále více přelidněných aglomeracích. S tímto motivem je v současné době provázána snaha o udržitelný rozvoj regionů, tedy přispívat k rozvoji způsobem, který je šetrný k životnímu prostředí.

Politické motivy

Je prokázáno, že nespravedlnost spočívající ve velkých rozdílech v průměrných reálných příjmech na hlavu má důležité politické důsledky.

Hlavním důvodem, proč se regionální politika neprovádí jen na úrovni států, je především zvyšování regionálních rozdílů vlivem evropské integrace. Regionální nepoměry v EU jsou značné a přetrvávají po dlouhá období. Regionální politika v rámci EU potřebuje především zajistit, aby se současné regionální problémy s postupujícím procesem integrace nezhoršovaly. Jinak by méně rozvinuté regiony neměly motivaci se tohoto procesu účastnit. Silná regionální

---

²⁰ <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionln-politika-eu>

²¹ S tímto souvisí i vznik prvního nástroje regionální politiky: Evropský sociální fond r. 1960.

politika na úrovni Evropské unie je nezbytná, protože některé regionální problémy vznikají jako vedlejší účinky integrace. Na význam regionální politiky se ovšem můžeme dívat i z jiného pohledu. Z politického hlediska byla regionální politika na úrovni EU často podřízena cílům integračního procesu a stala se nástrojem politického kompromisu ve smyslu kompenzace možných negativních důsledků integrace. Podle některých názorů se jedná o tzv. úplatky členskými zeměmi.²²

---

²² <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionln-politika-eu>

3 REGIONÁLNÍ POLITIKA EU

Evropská unie má několik politik (oblastí), u kterých se rozlišuje míra pravomoci (kompetencí) mezi EU na jedné straně a její členské státy na straně druhé. Rozlišují se tři základní kategorie pravomocí, a to výlučné, sdílené a podpůrné (koordinační, doplňkové)²³:

Mezi **výlučné pravomoci** patří:

- společná obchodní politika,
- celní unie,
- stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu,
- měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro,
- zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky.

Mezi **sdílené pravomoci** se řadí:

- vnitřní trh,
- sociální politika,
- hospodářská, sociální a územní soudržnost,
- zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů,
- životní prostředí,
- ochrana spotřebitele,
- doprava,
- transevropské sítě,
- energetika,
- prostor svobody, bezpečnosti a práva,
- společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví,
- činnosti v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru,
- společná politika v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci.

---

²³ <https://www.euroskop.cz/8900/sekce/zmeny-po-lisabonske-smlouve/>

Podpůrné, koordinační a doplňkové pravomoci jsou následující:

- ochrana a zlepšování lidského zdraví,
- průmysl,
- kultura,
- cestovní ruch,
- všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport,
- civilní obrana,
- správní spolupráce.

Regionální politika EU (v současnosti se používá označení hospodářská, sociální a územní soudržnost) se tedy řadí mezi oblasti sdílené pravomoci. V praxi to znamená, že členské státy pravomoci – s výjimkou činností v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru a společné politiky v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci – vykonávají v rozsahu, v jakém je nevykonala EU.

Hlavním úkolem regionální politiky je vyrovnávání disparit mezi jednotlivými regiony. Je postavena na principu solidarity a soudržnosti, kdy solidarita znamená pomoc státům, které jsou hospodářsky a sociálně zaostalejší za dalšími členskými zeměmi od bohatších zemí. Soudržnost představuje naopak to, že vyrovnání těchto rozdílů je výhodou pro všechny, jelikož se zvýší kvalita života ve všech členských státech Evropské unie.

Regionální politika EU je v současné době označována spíše jako politika hospodářské a sociální soudržnosti (dále jen politika soudržnosti), protože jejím cílem je prohloubit „hospodářskou, sociální a územní soudržnost“ v regionech, které mají na tuto podporu nárok. V praxi to znamená²⁴:

- **hospodářská a sociální soudržnost:** podpora konkurenceschopnosti a růst regionálních ekonomik a vyšší kvalita služeb, více pracovních příležitostí a vyšší kvalita života,
- **územní soudržnost:** propojení regionů tak, aby mohly využít svých silných stránek a spolupracovat a aby při tom vytvářely nová, inovativní seskupení, která by

---

²⁴ <http://bookshop.europa.eu/cs/region-ln-politika-pbNA0414857/?CatalogCategoryID=sciep2OwkgkAAAE.xjhtLxJz>

napomáhala řešit společné problémy (jako je změna klimatu), což přinese prospěch a posílí EU jako celek.

Základní principy regionální politiky

Regionální politika EU je postavena na několika základních principech, ze kterých vychází zejména při financování ze strukturálních fondů, které jsou podrobněji popsány v následujících kapitolách. Základní principy jsou definovány takto²⁵:

- **Princip koncentrace** (v podstatě zásada koncentrace úsilí) – spočívá v tom, aby prostředky byly využívány co nejúčelněji a nebyly rozměňovány na řadu drobných a méně významných akcí, tedy jde o snahu věnovat prostředky do regionů s největšími problémy, na projekty slibující největší efekt. Prostředky např. ze strukturálních fondů mohou být využívány pouze k realizaci předem stanovených cílů.
- **Princip partnerství** – vyžaduje, aby se na konkrétním rozdělení a využití prostředků poskytovaných EU v rámci jednotlivých programů v co nejširší míře podíleli samotní příjemci, tj. příslušné národní, regionální a lokální orgány, jakožto i orgány EU, eventuálně soukromoprávní subjekty. Tedy subjekty, pro něž jsou prostředky určeny. Obvykle se vyžaduje 50 % finanční spoluúčast.
- **Princip programování** – zde se klade důraz na komplexní přístup k řešení problémových regionů v co nejširších časových a prostorových souvislostech. Prostředky, např. strukturálních fondů jsou alokovány na základě víceletých a víceoborových programů, nikoliv tedy na základě jednoho izolovaného „projektu“. Tento princip vyjadřuje tedy snahu o integrovaný, střednědobý (až dlouhodobý) přístup k řešení regionálních problémů formou víceletých programovacích období.
- **Princip monitorování a vyhodnocování** – jde o průběžné sledování a vyhodnocování prováděných opatření a celkové efektivnosti vynakládání prostředků. Nutno připomenout, že jde o velmi důslednou kontrolu nejen věcného, ale i finančního plnění projektu. Před schválením projektu je vyžadováno podrobné hodnocení jeho dopadů, pak následuje průběžné monitorování realizace projektu a nakonec dojde na zhodnocení jeho skutečných přínosů.
- **Princip adicionality** (též doplňkovosti) – v podstatě jde o spolufinancování schválených projektů. Stanovuje, že prostředky vynakládané ze společného rozpočtu

---

²⁵ Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 2008, 455 s.

EU mají pouze doplňovat ostatní veřejné výdaje, nikoli je nahrazovat. Členské státy nemohou v žádném případě využívat prostředky EU poskytované v rámci regionální či celé strukturální politiky jako náhražku vlastních rozpočtových výdajů, například nelze ve státním rozpočtu snížit výdaje na dopravní infrastrukturu v důsledku podpory tohoto okruhu investic z EU. V praxi to znamená, že prostředky poskytnuté ze zdrojů EU musí být doplněny určitým podílem zdrojů ze strany příjemce pomoci, ať již ze státního rozpočtu či rozpočtů regionálních a místních, z privátních zdrojů, eventuálně lze tyto prostředky doplnit i úvěrem.

- **Princip solidarity** – tento princip vychází ze základní filosofie celého integračního procesu. Hospodářsky vyspělejší státy svými příspěvky do rozpočtu EU financují rozvoj států ekonomicky méně rozvinutých.
- **Princip subsidiarity** – v podstatě jde o to, aby jednotlivé cíle byly plněny na co nejnižší možné úrovni rozhodování, pokud je možno toto plnění na dané úrovni uspokojivě zajistit.

4 ETAPY VÝVOJE POLITIKY SOUDRŽNOSTI A JEJÍCH NÁSTROJŮ

Nástroje regionální politiky slouží k dosahování cílů regionální politiky neboli politiky soudržnosti. Za hlavní cíl si politika soudržnosti klade snižování disparit (rozdílů) mezi regiony a zeměmi. Hlavním úkolem politiky soudržnosti je zajistit, aby se regionům, jejichž rozvoj zaostává, podařilo přiblížit či dosáhnout evropskému průměru. Tyto investice jsou realizovány pomocí strukturálních a dalších fondů EU, jejichž vznik je spjat s postupným vývojem regionální politiky a příkládáním na jejím významu.

Etapy vývoje lze rozdělit do několika období, které se však v literatuře můžou lišit. V této práci je použito rozdělení podle Evropské komise²⁶.

- 1957 – 1987,
- 1988 – 1993,
- 1994 – 1999,
- 2000 – 2006,
- 2007 – 2013,
- současné období 2014 – 2020.

4.1 OBDOBÍ 1957 – 1987

V roce 1957 bylo založeno Římskými smlouvami EHS a Euroatom (od roku 1967 v důsledku sloučení už jen ES). Již v těchto smlouvách byly položeny základy regionální politiky, ovšem regionální politice se nevěnovala zvláštní pozornost. Zakládající státy EHS (Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie, Německo a Itálie) neměly mezi sebou výraznější disparity, regionální politika se uskutečňovala především na národní úrovni (Francie a Itálie) a to se zaměřením na zemědělský sektor a venkovské oblasti. Prvotní cíl EHS byl zaměřen na budování společného trhu s volným pohybem osob, zboží, služeb a kapitálu.

Římská smlouva také vedla ke vzniku **Evropského sociálního fondu** (ESF) roku 1958, který financoval strukturální změny v zemědělství, např. přesun italských zemědělců nebo rekvalifikace, tedy sociální politiku (tehdy byla oddělena od regionální politiky) a Evropského zemědělského garančního a podpůrného fondu (EAGGF).

V roce 1968 bylo zřízeno Generální ředitelství pro regionální politiku, jehož úkolem bylo koordinovat politiku ES (později EU). Generální ředitelství spolupracovalo (a spolupracuje i v současnosti) s členskými státy, regiony a dalšími zúčastněnými subjekty na posuzování

---

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/history/

potřeb, financování investic a vyhodnocování výsledků z dlouhodobé perspektivy i současné EU.

Roku 1973 došlo k prvotnímu rozšíření ES o Velkou Británii, Irsko a Dánsko. Jednalo se o rozšíření o značně rozmanité státy, Velká Británie, leč vyspělý stát, trpěla velkými regionálními rozdíly, Irsko bylo značně zaostalým státem a Dánsko zase bylo teritoriálně členité. Po přistoupení těchto států se již na regionální politiku začalo pohlížet jako na významnou součást evropské integrace.

V roce 1975 byl založen **Evropský fond pro regionální rozvoj** (European Regional Development Fund - ERDF) který se stal základní vnitřní institucí ES pro spravování regionální politiky a nástrojem na snižování výrazných regionálních disparit. Šlo zejména o regiony s převahou zemědělství a strukturálními změnami v průmyslu v nejvíce postižených regionech. Většina prostředků byla uvolňována na národní projekty regionální politiky, které však z hlediska integrace byly významné pro snižování rozdílů v celém ES.²⁷

V 80. letech došlo k dalšímu rozšíření ES o státy s méně vyspělou ekonomikou, v roce 1981 přistoupilo Řecko, v roce 1986 Portugalsko a Španělsko.

Dalším klíčovým dokumentem, který ovlivnil vývoj evropské integrace a tím i regionální politiky, se stal **Jednotný evropský akt** z roku 1987, který formuloval cíle pro další fázi evropské integrace. Za nejdůležitější bylo považováno dokončení jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992 a rozšíření politik ES o sociální politiku a politiku posilující ekonomickou a sociální soudržnost. Odpovědnost za dosažení cíle měly nejen členské státy, ale i Společenství, které poskytovalo finanční podporu prostřednictvím strukturálních fondů (Evropský zemědělský orientační a záruční fond, Evropský sociální fond, Evropský fond regionálního rozvoje) a Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů. Hlavním nástrojem se stal Evropský fond regionálního rozvoje.²⁸

Nové pojetí regionální politiky přineslo sice pozitivní výsledky s ohledem na snižující se regionální rozdíly, ale v souvislosti se vstupem Španělska a Portugalska, které se staly velkými příjemci pomoci, bylo třeba hledat efektivnější způsoby realizace integračních cílů ve sféře regionální politiky. Kritizována byla zejména nízká míra koordinace regionální politiky se zemědělskou a sociální politikou ve sféře koncepční i finanční. Tato překážka byla odstraněna reformou v roce 1988.²⁹

---

²⁷ WOKOUN, R. Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie, 2003, 326 s.

²⁸ BOHÁČKOVÁ, I., HRABÁNKOVÁ, M. Strukturální politika Evropské unie, 2009, 188 s.

²⁹ WOKOUN, R. Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie, 2003, 326 s.

4.2 OBDOBÍ 1988 – 1993

Roku 1988 byla nařízením Rady regionální politika sloučena s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky (uváděno také jako politika hospodářské a sociální soudržnosti). Toto nařízení přineslo také klíčové principy regionální politiky jako zaměření na nejhudší a nejzaostalejší regiony, víceleté programování, strategickou orientaci a zahrnutí regionálních a lokálních partnerů. Celá reforma tak měla za výsledek, že se přistoupilo ke střednědobému plánování regionálních programů a k zavedení principů regionální politiky.³⁰

Tato sada reformních kroků předznamenala současnou podobu regionální a strukturální politiky EU. Úloha ES byla výrazně posílena a objem prostředků určených na podporu zaostalých regionů byl zdvojnásoben (celkem 64 mld. ECU³¹), zároveň byla regionální politika postavena na roveň ostatních sdílených politik.³²

V tomto období bylo schváleno pět prioritních cílů, které spolufinancovaly nástroje regionální politiky:

- Cíl 1: podpora rozvoje a strukturálních změn v regionech, jejichž rozvoj zaostává;
- Cíl 2: změny v regionech vážně ovlivněných průmyslovým poklesem;
- Cíl 3: boj s dlouhodobou nezaměstnaností;
- Cíl 4: usnadnění pracovní integrace mladých lidí;
- Cíl 5: (a) urychlení změn zemědělských struktur a (b) podpora rozvoje venkovských oblastí.

V roce 1992 byla podepsána Maastrichtská smlouva – Smlouva o Evropské unii, která zavedla změny v oblasti regionální politiky EU a zavedla nové nástroje podpory členských států, a to Finanční nástroj pro orientaci rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIFG) a Fond soudržnosti neboli Kohezní fond (Cohesion Fund, CF)³³ a zásadu subsidiarity.

4.3 OBDOBÍ 1994 – 1999

V roce 1993 byly vydány nové pokyny na období 1994 – 1999, s přesným definováním cílových oblastí podpory. Jde o značné zvýhodnění států s postiženými oblastmi: do té doby musely členské státy přispívat cca ¾ na náklady strukturálních opatření, Společenství hradilo

---

³⁰ ŽÍTEK, V., KLÍMOVÁ, V., Regionální politika, 2008. 107 s.

³¹ ECU (European Currency Unit) neboli evropská měnová jednotka, která sloužila pro zúčtování mezinárodních operací, později nahrazena eurem.

³² KÖNIG, P., LACINA L. a kol. Rozpočet a politiky Evropské unie, 2004, 374 s.

³³ KÖNIG, P., LACINA L. a kol. Rozpočet a politiky Evropské unie, 2004, 374 s.

pouze 25 %, po reformě nesla EU 50 % nákladů obecně, ale v oblastech s finančně omezenými zdroji až do výše 75 % celkové částky.³⁴

V roce 1995 přistoupilo Rakousko, Švédsko a Finsko, které sice byly státy prosperujícími, ale se značnými regionálními problémy, především však Finsko a Švédsko, což pramenilo z jejich přírodních podmínek, které se vyznačovaly značnou nízkou hustotou zalidnění. V rámci této situace se připojil další cíl regionální politiky k pěti strukturálním cílům, a to Rozvoj a strukturální změny v oblastech s extrémně nízkým zalidněním.

Celý sektor regionální a strukturální politiky zvýšil svůj podíl na celkových výdajích Evropské unie. V roce 1997 představovala regionální a strukturální politika více než 35 % výdajů celkového rozpočtu Evropské unie. Celkový rozpočet pro regionální a strukturální politiku v EU v období 1994 – 1999 činil 157 mld. ECU.³⁵

4.4 OBDOBÍ 2000 – 2006

Hlavní témata tohoto období se týkala zjednodušení koncepce regionální politiky a příprav pro největší rozšíření v historii, kdy mělo přistoupit dalších 10 nových členských států. Stalo se tak v květnu 2004 a jednalo se o tyto státy: Českou republiku, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko. Tímto se počet obyvatel EU zvýšil o 20 %, avšak její HDP pouze o 5 %.

S rozšířením přišlo zvětšení nerovností v příjmech a zaměstnanosti, protože průměrný HDP na osobu v těchto nových členských zemích byl menší než polovina průměru EU a pouze 56 % jejich obyvatel bylo aktivně zaměstnaných v porovnání s 64 % v EU. Území nových členských států téměř kompletně spadalo do Cíle 1 jako vhodných pro nejvyšší možnou podporu ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti.³⁶

V rámci zjednodušení koncepce regionální politiky došlo ke snížení cílů na tři:

- Cíl 1: podpora rozvoje zaostávajících regionů;
- Cíl 2: podpora hospodářské a sociální přeměny oblastí, které čelí strukturálním problémům;
- Cíl 3: modernizace systémů vzdělávání a podpora zaměstnanosti.

Celkový objem dostupných prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti byl stanoven na 213 mld. EUR pro EU-15 na období 2000 až 2006 a 21,7 mld. EUR pro 10 nových

³⁴ KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: hospodářské politiky*, 2006, 347 s.

³⁵ WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*, 2003, 326 s.

³⁶ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=3>

členských států na období 2004 až 2006, což představuje třetinu rozpočtu EU a 0,4 % celkového HDP EU. Z čehož 71,6 % bylo vyčleněno pro regiony spadající pod Cíl 1. Hlavní příjemci byli Španělsko (56,3 mld. EUR), Německo (29,8 mld. EUR), Itálie (29,6 mld. EUR), Řecko (24,9 mld. EUR), Portugalsko (22,8 mld. EUR), Velká Británie (16,6 mld. EUR) a Francie (15,7 mld. EUR).³⁷

V březnu roku 2000 byla odsouhlasena Evropskou radou tzv. Lisabonská strategie, která přesunula priority regionální politiky směrem k růstu, zaměstnanosti a inovacím a v této souvislosti zavedla tři priority³⁸:

- učinit Evropu a její regiony přitažlivější při investice a práci,
- podporovat inovace, podnikání a rozvoj,
- vytvářet více pracovních míst a lepší pracovní místa.

4.5 OBDOBÍ 2007 – 2013

Pro sedmileté programové období 2007 – 2013 došlo v oblasti strukturálních fondů a Fondu soudržnosti k několika změnám. První změnou byl počet strukturálních fondů. V minulém období (2000– 2006) do politiky soudržnosti (regionální politiky) spadaly čtyři strukturální fondy (Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond a Finanční nástroj na podporu rybolovu) a Fond soudržnosti. V tomto období (a platí to i v současnosti) byl snížen počet strukturálních fondů na dva – Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond + Fond soudržnosti. Zbylé dva fondy se transformovaly v Evropský rybářský fond a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a současně se staly součástí Společné zemědělské politiky. Druhou změnou bylo zapojení Fondu soudržnosti do systému programování strukturálních operací. Z fondu tedy nebyla poskytována podpora na individuální projekty, ale obdobně jako v případě strukturálních fondů na programové dokumenty vypracované na národní úrovni.³⁹

V roce 2007 přistoupilo do EU Rumunsko a Bulharsko a na konci tohoto období, v roce 2013, přistoupilo také Chorvatsko. Hospodářské a sociální nerovnosti se po tomto posledním rozšíření významně prohloubily. Vyjádřeno v příjmech na osobu, Lucembursko bylo sedmkrát bohatší než Rumunsko. Na regionální úrovni byl rozdíl dokonce ještě větší: nejbohatším

---

³⁷ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=3>

³⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0798:FIN:CS:PDF>

³⁹ <http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy>

regionem byl Vnitřní Londýn s 290 % příjmu na osobu EU, zatímco nejchudší region byl Severovýchod v Rumunsku s 23 % průměru EU.⁴⁰

V období 2007 – 2013 došlo k doposud k největšímu soustředění zdrojů pro zaostalé státy a regiony. Největší změny byly provedeny v kontextu s Lisabonskou strategií, tedy přesun prioritních investic tak, aby byl podpořen růst, zaměstnanost a inovace. Za hlavní cíle byly stanoveny:

- Cíl 1 Konvergence

Smyslem byla podpora podmínek podněcujících růst a faktorů vedoucích ke skutečné konvergenci nejméně rozvinutých členských států a regionů. V EU o počtu 27 členů se tento cíl týkal 84 regionů v 17 členských státech o počtu 154 milionů obyvatel, jejichž HDP na osobu bylo nižší než 75 % průměru EU. Patřily sem i tzv. „phasing-out“ regiony, které hranici 75 % překročily ze statistických důvodů (v důsledku rozšíření EU o chudší regiony) Pro financování byly způsobilé regiony odpovídající úrovni NUTS II.

- Cíl 2 Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Důvodem pro stanovení tohoto cíle bylo posílení konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů a rovněž zaměstnanosti v nich pomocí dvojího přístupu. Za prvé rozvojové programy pomohou regionům urychlit a podpořit hospodářské změny prostřednictvím inovací a podporou znalostní společnosti, podnikavosti, ochrany životního prostředí a zlepšení jejich dostupnosti. Za druhé, přizpůsobení se pracovní síly a investice do lidských zdrojů podpoří vznik většího počtu kvalitnějších pracovních míst. V EU o počtu 27 členských států bylo celkem 168 způsobilých regionů, což představovalo 314 milionů obyvatel. Spadaly sem i tzv. „phasing-in“ regiony, které dříve spadaly do cíle Konvergence. Tento cíl se týkal všech regionů, které nepatřily do Cíle 1.

- Cíl 3 Evropská územní spolupráce

Tento cíl měl posílit přeshraniční spolupráci prostřednictvím společných místních a regionálních iniciativ, nadnárodní spolupráci, jejímž cílem je integrovaný rozvoj, a mezinárodní spolupráci a výměnu zkušeností. Pro financování byly způsobilé regiony NUTS III nacházejících se podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic, které jsou od sebe vzdáleny nejvýše 150 km.

---

⁴⁰ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=5>

Schválený rozpočet na období 2007–2013 vyčlenil 347 mld. EUR na strukturální fondy a na Fond soudržnosti, z čehož 81,5 % na regiony způsobilé pro Cíl Konvergence, 16 % pro regiony Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a 2,5 % pro Cíl Evropská územní spolupráce. Rozdělení jednotlivých cílů mezi Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti ukazuje následující tabulka 2, přičemž z Evropského fondu plynulo 201 mld. EUR, z Evropského sociálního fondu 76 mld. EUR a z Fondu soudržnosti 70 mld. EUR.

Tabulka 2: Rozdělení strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na financování jednotlivých cílů

Cíle 2007-2013	Fondy 2007-2013
Konvergence	Evropský fond regionálního rozvoje Evropský sociální fond Fond soudržnosti
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	Evropský fond regionálního rozvoje Evropský sociální fond
Evropská územní spolupráce	Evropský fond regionálního rozvoje

Zdroj: [10]

Hlavní oblasti investic Evropského fondu pro regionální rozvoj:

- investice, které přispívají k tvorbě a ochraně udržitelných pracovních míst;
- investice do infrastruktury;
- rozvoj vnitřního potenciálu opatřeními, která podporují regionální a místní rozvoj, což zahrnuje poskytování podpory a služeb zejména malým a středním podnikům;
- technická pomoc.

Investice Evropského sociálního fondu zahrnovaly:

- dosažení plné zaměstnanosti;
- zvýšení kvality a produktivity práce;
- podporu sociálního začlenění (zvláště přístup znevýhodněných osob k zaměstnání);
- snížení rozdílů v zaměstnanosti na celostátní, regionální a místní úrovni.

Fond soudržnosti se zaměřoval především:

- na výstavbu transevropské dopravní sítě a
- na ochranu životního prostředí.

4.6 OBDOBÍ 2014 – 2020

Toto období si klade za prioritní cíl plnění strategie Evropa 2020, což je desetiletá strategie EU, jejímž cílem je dosáhnout nového růstu a zvyšování zaměstnanosti. V letech 2014 až 2020 bude v regionech EU investováno více než 351,8 mld. EUR, což je téměř o 5 mld. EUR více než v období předchozím. Výše podpory a příspěvků jednotlivých zemí (tzv. míra spolufinancování) je upravena podle úrovně hospodářského rozvoje každého regionu⁴¹:

- méně rozvinuté regiony (HDP nižší než 75 % průměru EU, v předcházejícím období tyto regiony spadaly pod Cíl Konvergence),
- přechodové regiony (HDP v rozmezí 75–90 % průměru EU, přičemž by se těmto regionům měla podpora snížit, ale mohlo by to na některé regiony mít nepříznivý vliv, proto vznikla tato skupina regionů),
- více rozvinuté regiony (HDP vyšší než 90 % průměru EU).

Hlavní cíle regionální politiky jsou sníženy na dva⁴²:

- **Cíl 1: Investice pro růst a konkurenceschopnost** (97,6 % rozpočtu). Cíl bude financován z fondu Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Prostředky EU v rámci tohoto cíle budou nadále směřovat především do méně rozvinutých regionů (182,2 mld. EUR) s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU, aby se snížily ekonomické, sociální a územní rozdíly. Jedná se o 71 regionů NUTS II, kde žije zhruba 128 milionů obyvatel (tj. 25 % z celkového počtu obyvatel EU) a které se nacházejí zejména ve východních a jižních členských státech. Do přechodových regionů spadá 51 regionů NUTS II, které se nacházejí především ve střední Evropě a žije v nich 68 milionů obyvatel (14 % obyvatel EU) a obdrží přibližně 35,4 mld. EUR. Všechny ostatní regiony s HDP na obyvatele vyšším než 90 % průměru EU (151 regionů s 307 miliony obyvatel, tj.

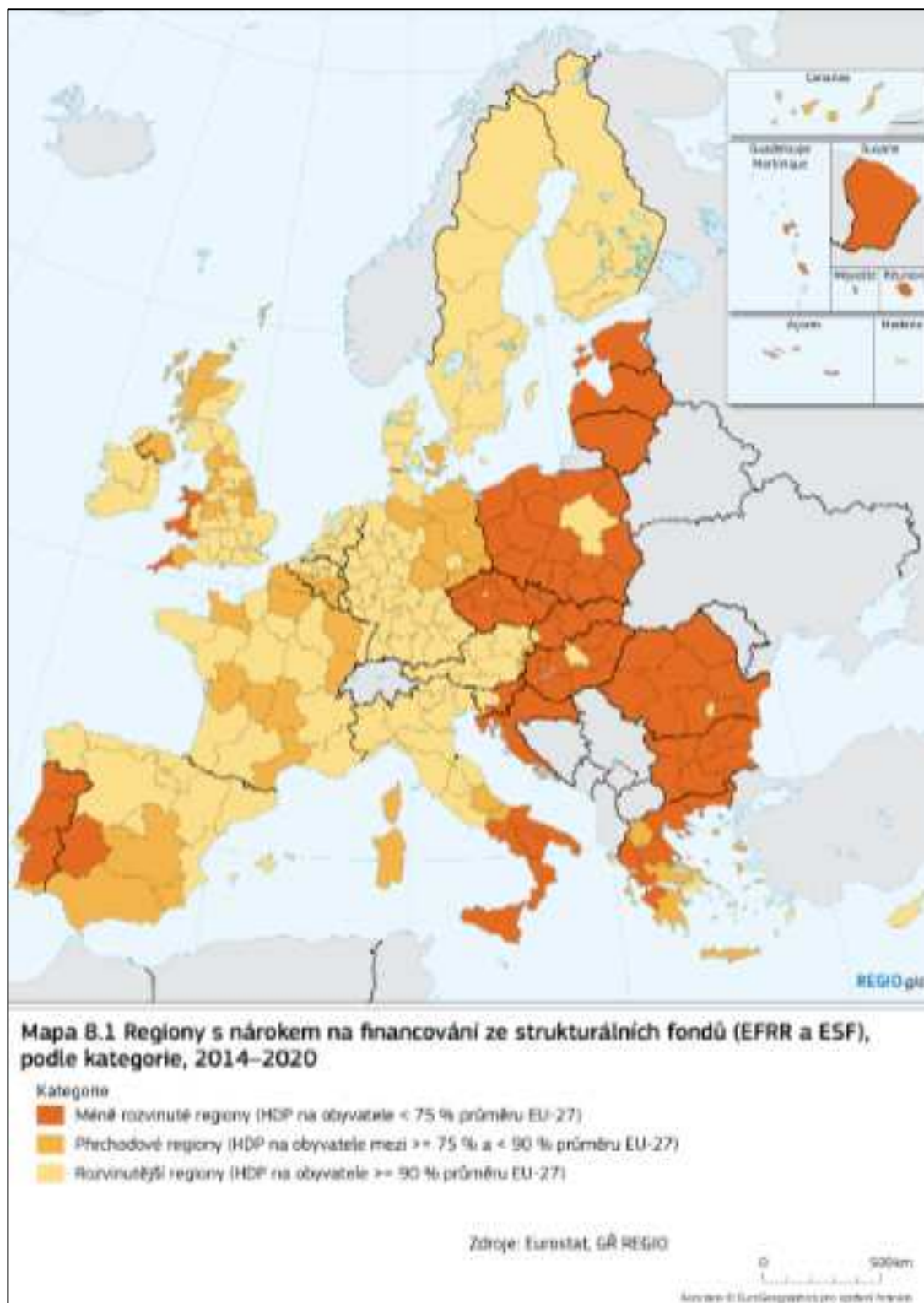
---

⁴¹ <http://bookshop.europa.eu/cs/region-ln-politika-pbNA0414857/?CatalogCategoryID=sciep2OwkgkAAAE.xjhtLxJz>

⁴² <http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy>.

61 % z celkového počtu obyvatel EU) obdrží 54,4 mld. EUR a jedná se především o státy střední a severní Evropy. Celkový přehled regionů způsobilých pro cíl Investice pro růst a konkurence znázorňuje obrázek č. 2.

- **Cíl 2: Evropská územní spolupráce** (2,4 % rozpočtu). Tento cíl byl ustanoven již pro období 2007-2013 a nadále bude financován z fondu Evropský fond pro regionální rozvoj.

Obrázek 2: Regiony s nárokem na financování ze strukturálních fondů (EFRR a ESF), podle kategorie, 2014 - 2020

Zdroj: [21]

Na obrázku 2 je vidět rozdělení regionů podle kategorií na méně rozvinuté, přechodové regiony a rozvinutější regiony. Celkem je tedy pro podporu ze strukturálních fondů v rámci Cíle 1 způsobilých 273 regionů.

Na období 2014 - 2020 bylo stanoveno 11 tematických cílů podporujících růst⁴³:

1. Posilování výzkumu, technologického vývoje a inovací
2. Zlepšení přístupu k informačním a komunikačním technologiím a zvýšení jejich kvality
3. Posilování konkurenceschopnosti malých a středních podniků
4. Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství
5. Podpora přizpůsobení se klimatickým změnám, řízení a prevence rizik
6. Ochrana životního prostředí a podpora efektivního využívání zdrojů
7. Podpora udržitelné dopravy a zlepšování síťových infrastruktur
8. Podpora udržitelné a kvalitní zaměstnanosti mobility pracovních sil
9. Podpora sociálního začleňování, boj proti chudobě a jakékoli diskriminaci
10. Investování do vzdělávání, odborného výcviku a celoživotního vzdělávání
11. Zvyšování efektivity veřejné správy

ERDF bude investicemi podporovat všechny uvedené cíle, ale cíle 1 – 4 představují hlavní investiční priority. Hlavní priority ESF jsou cíle 8 – 11, přestože tento fond podporuje i cíle 1 - 4. CF podporuje cíle 4 – 7 a 11.

Celkově je v rámci cíle Investice pro růst a zaměstnanost na národní a regionální programy alokováno cca 336 mld. EUR (tzn. mimo cíl Evropská územní spolupráce). Tyto prostředky jsou rozděleny takto: 187,5 mld. EUR na ERDF, 60 mld. EUR na CF a 85 mld. EUR na ESF, přičemž předpokládané největší alokace poplynou ze tří fondů na podporu dopravní a energetické infrastruktury (59,1 mld. EUR), dále pak do posílení výzkumu, vývoje a inovací (40 mld. EUR) a na podporu nízkouhlíkového hospodářství (37,8 mld. EUR). Rozsah finančních alokací na podporu zaměstnanosti, malých a středních podniků, vzdělávání a odborné přípravy a opatření zaměřených na sociální začleňování je podobný a dosahují částek kolem 32 – 33 mld. EUR, přičemž alokace na podporu digitální agendy (tematický cíl 2), přizpůsobení se klimatickým změnám a řádnou správu věcí veřejných jsou mnohem menší.

---

⁴³ http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/how/priorities

5 NÁSTROJE POLITIKY SOUDRŽNOSTI

Nástroje politiky soudržnosti přispívají k naplňování jejich cílů, především pak pomáhají ve snižování disparit mezi regiony. Tyto nástroje jsou používány k spolufinancování jednotlivých oblastí států (např. infrastruktura, lidské zdroje, podnikání, výzkum a inovace, životní prostředí), které napomáhají růstu a zvyšování zaměstnanosti a zvyšování celkové kvality života obyvatel v zaostalých regionech.

EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ

V roce 1975 byl založen **Evropský fond pro regionální rozvoj** (*European Regional Development Fund*, dále jen ERDF) který se stal základním nástrojem pro snižování regionálních disparit. Jeho hlavní cíl zůstal stejný i v současném období, jen se investice přesunuly do odvětví, která jsou hnací silou růstu, s cílem zvýšit konkurenceschopnost a vytváření pracovních míst ve všech regionech a městech EU. Opatření ERDF jsou určena k řešení hospodářských, environmentálních a sociálních problémů, se zvláštním zaměřením na udržitelný rozvoj měst.⁴⁴

Podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006 by měl ERDF přispívat k plnění strategie Unie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, a tím zajistit větší zaměření podpory z EFRR na priority Unie. V závislosti na kategorii podporovaných regionů by se podpora z EFRR v rámci cíle Investice pro růst a zaměstnanost měla soustředit na:

- výzkum a inovace,
- informační a komunikační technologie (IKT),
- malé a střední podniky a
- na podporu nízkouhlíkového hospodářství.

Tohoto tematického soustředění prostředků by mělo být dosaženo na vnitrostátní úrovni, avšak mělo by zároveň umožnit flexibilitu na úrovni operačních programů a mezi různými kategoriemi regionů. Stupeň tematického soustředění prostředků by měl vycházet z úrovně rozvoje regionu a případně z příspěvků z Fondu soudržnosti, jakož i ze zvláštních potřeb regionů, jejichž HDP na obyvatele, používaný jako kritérium způsobilosti v programovém

---

⁴⁴ <http://bookshop.europa.eu/cs/region-ln-politika-pbNA0414857/?CatalogCategoryID=sciep2OwkgkAAAE.xjhtLxJz>

období 2007–2013, byl nižší než 75 % průměrného HDP v EU-25 v referenčním období, regionů, které mají pro programové období 2007–2013 status postupně vyřazovaných regionů, a některých regionů na úrovni NUTS II, které sestávají výhradně z ostrovních členských států nebo ostrovů.⁴⁵

ERDF také podporuje a financuje přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci (Cíl 2 Evropská územní spolupráce), která zahrnuje širokou škálu otázek, např. společnou dopravní infrastrukturu, inovace a komunikační sítě, přeshraniční obchod, společné řízení přírodních zdrojů a propojení městských a venkovských oblastí. Tyto formy spolupráce přinášejí nezpochybnitelnou přidanou hodnotu, a to nejen pro EU, ale i pro regiony, které s ní sousedí⁴⁶.

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND

Evropský sociální fond (*European Social Fond* – ESF, dále jen ESF) je nejstarším nástrojem politiky soudržnosti. Založen byl roku 1958 a finanční prostředky šly převážně na podporu v zemědělských regionech, kdy poskytoval občanům prostředky pro přesun na jiné území nebo pomáhal s rekvalifikací. V současnosti ESF investuje do lidí, zaměřuje se na zlepšování příležitostí k zaměstnání a vzdělávání v celé Evropské unii. Také se snaží zlepšovat situaci nejzranitelnějších osob ohrožených chudobou.

Dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006 by cíle financování ESF měly být následující⁴⁷:

- podpora zaměstnanosti, zlepšování přístupu na trh práce, přičemž musí být věnována zvláštní pozornost osobám nejvíce vzdáleným trhu práce a podpora dobrovolné mobility pracovníků. ESF by měl rovněž podporovat aktivní a zdravé stárnutí, a to i prostřednictvím inovativních forem organizace práce, kladením důrazu na zdraví a bezpečnost na pracovišti a zvyšováním zaměstnatelnosti;
- podporovat sociální začlenění a předcházet chudobě a bojovat s ní s cílem přerušit koloběh znevýhodnění napříč generacemi, což znamená, že je třeba mobilizovat široký rejstřík politik zaměřených na nejvíce znevýhodněné osoby bez ohledu na jejich věk, včetně dětí, chudých pracujících a starších žen;

---

⁴⁵ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1301&qid=1429890897428&from=EN#nr5-L_2013347CS.01028901-E0005

⁴⁶ Dostupné na: <http://bookshop.europa.eu/cs/region-ln-politika-pbNA0414857/?CatalogCategoryID=sciep2OwkgkAAAE.xjhtLxJz>

⁴⁷ Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1304>

- zaměřit na řešení problematiky předčasného ukončení školní docházky, podporu rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělání, investování do odborného vzdělávání a přípravy, zlepšení relevantnosti systémů vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce a podporu celoživotního učení, včetně formálního a neformálního způsobu učení.

FOND SOUDRŽNOSTI

Fond soudržnosti (Cohesion Fund – CF, dále jen CF) již od svého zřízení v roce 1994 investuje do dopravní infrastruktury a životního prostředí v zemích EU, jejichž HDP je nižší než 90 % průměru EU (jedná se o podporu celého státu, ne regionů). Především jde o země o země střední a východní Evropy, které přistoupily v roce 2004 a 2007, Řecko, Kypr, Maltu a Portugalsko.

CF přiděluje celkem 63,4 mld. EUR na činnosti spadající do následujících kategorií⁴⁸:

- transevropské dopravní sítě (*Trans-European Transport Networks*, TEN-T, dále jen TEN-T), které jsou nezbytné pro řádné fungování vnitřního trhu a pro usnadnění pohybu osob a zboží v rámci EU i mimo její hranice po zemi, vzduchem a po moři, financuje především prioritní projekty evropského zájmu, které určuje EU;
- životní prostředí: zde může CF podporovat také projekty týkající se energetiky či dopravy, pokud jasně prospívají životnímu prostředí ve smyslu úspor energie, využívání obnovitelných zdrojů energie, rozvoje železniční dopravy, posilování veřejné dopravy apod.

---

⁴⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/cohesion-fund/

6 STANOVENÍ INDIKÁTORŮ PRO POSOUZENÍ ÚSPĚŠNOSTI NÁSTROJŮ POLITIKY SOUDRŽNOSTI

Vzhledem k tomu, že současné období je v počátku, bude zde analyzováno minulé období 2007 – 2013, které sice ještě není zcela ukončeno, jelikož členské státy mohou čerpat finanční podporu až do konce roku 2015, ale s dostupnými daty lze již pracovat a mohla by vypovídat o úspěšnosti nástrojů politiky soudržnosti a jejich dopadů za toto období. Jak bylo řečeno již výše, hlavním úkolem politiky soudržnosti je napříč minulými obdobími vyrovnávání regionálních disparit se zaměřením na růst a zvyšování zaměstnanosti, jen se mění priority financování z ERDF, ESF a CF.

Hlavní investice pro období 2007 – 2013 byly směřovány na znalosti a inovace (téměř 83 mld. EUR), dopravu (přibližně 76 mld. EUR), ochranu životního prostředí a prevence rizik (přibližně 51 mld. EUR) a lidské zdroje (76 mld. EUR)⁴⁹, přičemž první tři témata byla převážně financována z ERDF a CF, lidské zdroje spadaly pod investice hlavně ESF. Převážná část prostředků na dopravní infrastrukturu byla směřována do méně rozvinutých regionů, které značně zaostávaly v dopravní dostupnosti a vybavenosti kvalitní dopravní sítě. Zaměření spočívalo i ve vybudování potřebných TEN-T sítí, které se financovalo z CF.

Následující tabulka 3 znázorňuje, jak byly alokace rozděleny dle jednotlivých členských států v programovém období 2007 – 2013.

---

⁴⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_cs.pdf

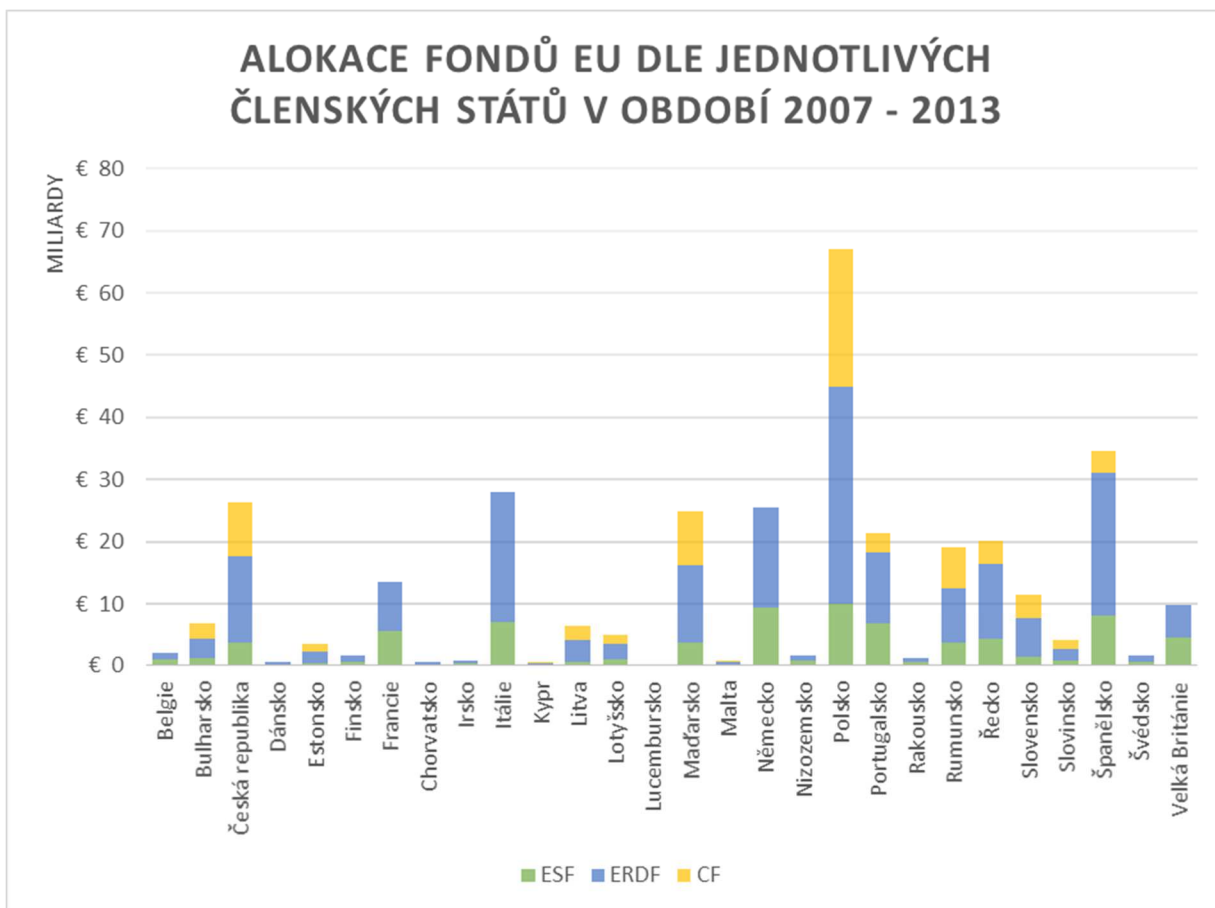
Tabulka 3: Alokace fondů EU dle jednotlivých členských států

Stát	Alokace ESF	Alokace ERDF	Alokace CF	Alokace celkem (v EUR)
Belgie	€ 1 073 217 594	€989 620 728		€ 2 062 838 322
Bulharsko	€ 1 179 738 062	€3 205 132 216	€ 2 283 036 165	€ 6 667 906 443
Česká republika	€ 3 673 107 340	€13 932 831 854	€ 8 819 022 439	€ 26 424 961 633
Dánsko	€ 254 788 619	€254 788 620		€ 509 577 239
Estonsko	€ 391 517 329	€1 860 211 106	€ 1 151 731 446	€ 3 403 459 881
Finsko	€ 618 564 064	€977 401 980		€ 1 595 966 044
Francie	€ 5 494 547 990	€8 051 760 586		€ 13 546 308 576
Chorvatsko	€ 152 413 106	€424 762 900		€ 577 176 006
Irsko	€ 375 362 370	€375 362 372		€ 750 724 742
Itálie	€ 6 960 542 469	€20 992 070 961		€ 27 952 613 430
Kypr	€ 119 769 154	€279 461 354	€ 213 204 484	€ 612 434 992
Litva	€ 583 103 717	€3 441 950 353	€ 2 305 235 743	€ 6 330 289 813
Lotyšsko	€ 1 028 306 727	€2 407 567 364	€ 1 539 776 553	€ 4 975 650 644
Lucembursko	€ 25 243 666	€25 243 666		€ 50 487 332
Maďarsko	€ 3 612 105 277	€12 638 528 106	€ 8 642 316 217	€ 24 892 949 600
Malta	€ 112 000 000	€443 978 031	€ 284 145 020	€ 840 123 051
Německo	€ 9 380 654 763	€16 107 313 706		€ 25 487 968 469
Nizozemsko	€ 830 002 737	€830 000 000		€ 1 660 002 737
Polsko	€ 10 007 397 937	€34 791 000 148	€ 22 387 151 159	€ 67 185 549 244
Portugalsko	€ 6 853 387 865	€11 498 207 122	€ 3 059 965 525	€ 21 411 560 512
Rakousko	€ 524 412 560	€680 066 021		€ 1 204 478 581
Rumunsko	€ 3 684 147 618	€8 851 294 343	€ 6 522 216 180	€ 19 057 658 141
Řecko	€ 4 363 800 403	€12 149 300 178	€ 3 697 160 864	€ 20 210 261 445
Slovensko	€ 1 484 030 338	€6 099 989 765	€ 3 898 738 563	€ 11 482 758 666
Slovinsko	€ 755 699 370	€1 933 779 408	€ 1 411 569 858	€ 4 101 048 636
Španělsko	€ 8 018 292 796	€23 052 671 624	€ 3 543 213 008	€ 34 614 177 428
Švédsko	€ 691 551 158	€934 540 730		€ 1 626 091 888
Velká Británie	€ 4 498 917 728	€5 392 019 735		€ 9 890 937 463

Zdroj: Upraveno dle dat

[11]

Z tabulky 3 je zřejmé, které státy čerpaly z fondů EU nejvíce, v programovém období 2007 – 2013 nejvíce čerpalo Polsko (přes 67 mld. EUR), dále Španělsko (téměř 35 mld. EUR, což je téměř polovina toho, kolik čerpalo Polsko), přes 20 mld. EUR čerpaly státy: Itálie, Česká republika, Německo, Maďarsko, Portugalsko a Řecko. V následujícím obrázku 3 byl vytvořen z těchto dat graf, pro lepší ilustraci.

Obrázek 3: Graf alokace fondů EU dle jednotlivých členských států v programovém období 2007 - 2013

Zdroj: Upraveno dle dat [11]

Celkové alokace evropských fondů podporují svými investicemi růst, rozvoj a zvyšování zaměstnanosti ve státech, ve kterých se vyskytují disparity mezi regiony. Investice mají tyto nerovnosti snížit a tím přispět ke zvyšování konkurenceschopnosti EU jako celku přičemž jednotlivé dopady politiky soudržnosti jsou zjišťovány pomocí různých indikátorů.

Napříč obdobími jsou za hlavní ukazatele posouzení dopadů politiky soudržnosti považovány hrubý domácí produkt (dále jen HDP) a míra nezaměstnanosti, které vykazují míru úspěšnosti regionů a států a ovlivňují jejich patřičný rozvoj. Na základě HDP jsou regiony řazeny do kategorií, díky nimž se stanoví objem poskytovaných finančních prostředků. HDP je i ukazatelem pro zhodnocení životní úrovně jednotlivých regionů, tedy měří (v širším slova smyslu) i míru rozvoje. Míra nezaměstnanosti obecně ovlivňuje situaci uvnitř státu, při vysoké nezaměstnanosti mohou vznikat sociální nepokoje, riziko sociálního vyloučení, riziko chudoby a podobné faktory, které mohou značně ovlivnit rozvoj dané země.

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT (HDP)

Hrubý domácí produkt měří ekonomickou aktivitu státu, tedy ekonomický růst. Je to hodnota veškerého zboží a služeb vyprodukovaných během daného období na území určitého státu, vyjádřená v peněžních jednotkách.

HDP je považován za základní ukazatel celkové produkce dané země. Každá země jej počítá v národních měnových jednotkách. Pro mezinárodní srovnání je tedy nutné provést přepočty získaných údajů. Úprava údajů pro porovnání se nejčastěji provádí jedním z následujících způsobů⁵⁰:

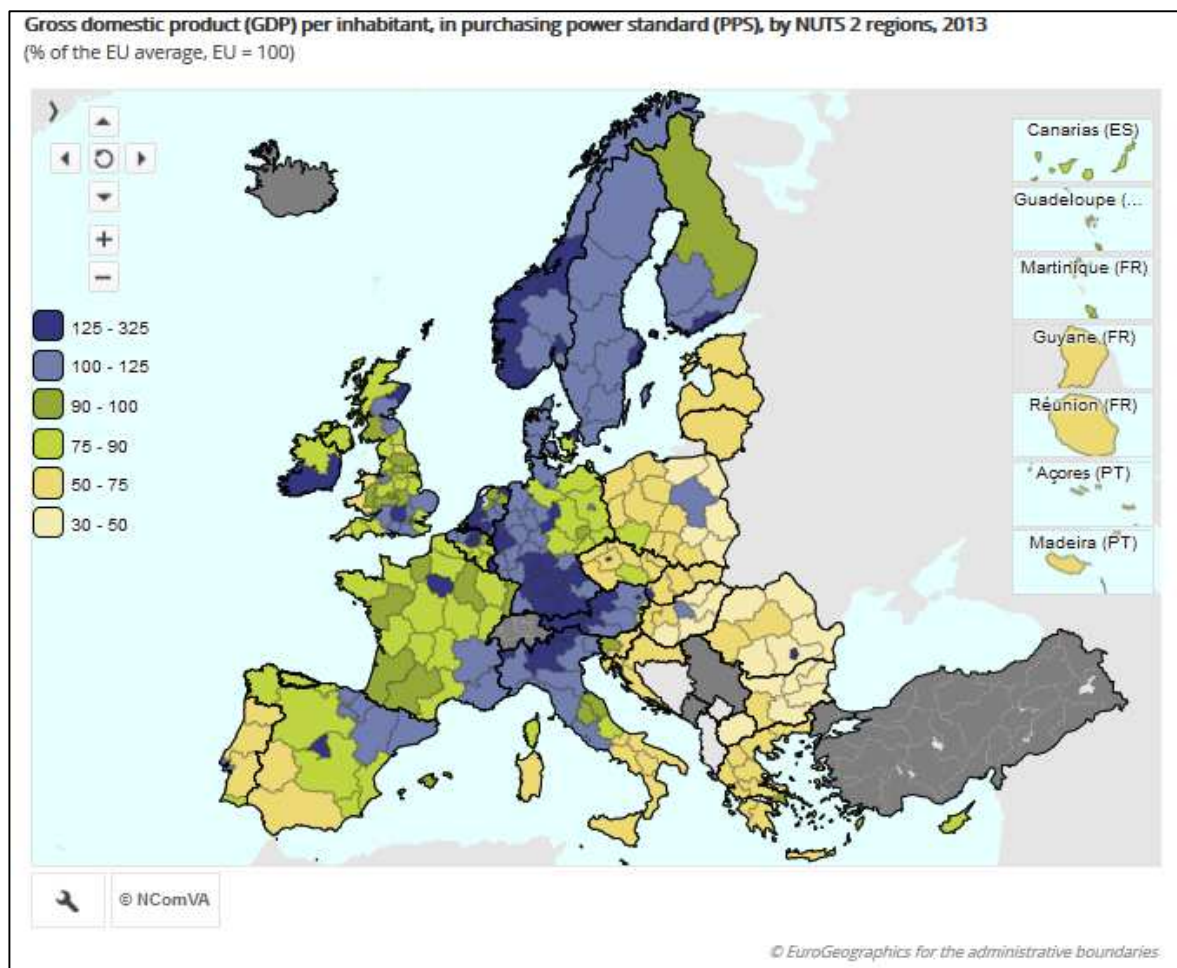
- pomocí směnného kurzu vůči jedné měně. Nejčastěji se srovnání provádí v EUR nebo v USD. Jsou stanoveny směnné kurzy pro jednotlivé národní měny, dle kterých se provádí přepočty.
- pomocí parity kupní síly (Parity Purchasing Power). - PPP je ukazatel rozdílů v cenových hladinách mezi jednotlivými zeměmi. Vyjadřuje poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích.
- PPP může být použita jako kurz pro přepočty měny pro převod výdajů vyjádřených v národních měnách na umělou společnou měnu (Purchasing Power Standard, tzv. standard kupní síly, dále jen PPS), čímž se eliminuje vliv rozdílů v cenových hladinách mezi jednotlivými zeměmi. Výsledné srovnání má vyšší vypovídací hodnotu než běžné srovnání v absolutním vyjádření.

Na úrovni politiky soudržnosti se údaje o HDP porovnávají na základě PPS. Použití PPS umožňuje srovnat kupní sílu regionů členských států EU, jež používají různé měny a v nichž se liší cenové hladiny.⁵¹ Na obrázku č. 4 je uveden HDP na obyvatele v PPS regionů EU v roce 2013.

---

⁵⁰ <http://khp.vse.cz/wp-content/uploads/2011/08/Anal%C3%BDza-studie-OPPA-vybran%C3%A9-makroukazatele-a-webov%C3%A9-statistick%C3%A9-servery.pdf>

⁵¹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/cs

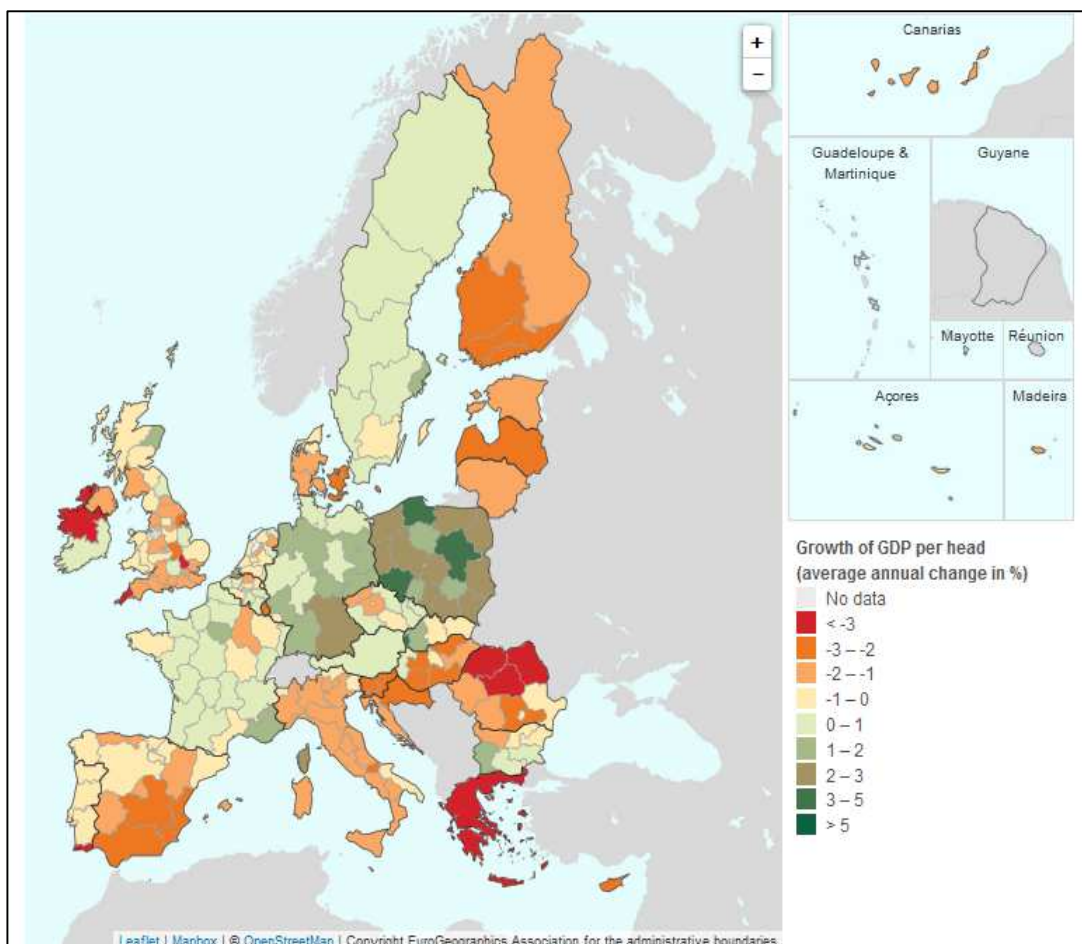
Obrázek 4: HDP regionů NUTS II ve standardu kupní síly (PPS) v roce 2013

Zdroj: [14]

Z obrázku 4 jsou patrné vysoké rozdíly v HDP na obyvatele v PPS, přičemž nejzaostalejší státy jsou především státy východní Evropy (nejvíce Bulharsko, kde většina regionů má HDP na obyvatele v PPS v rozhraní od 30 do 40 % průměru EU = 100 %).

Největší vliv na zvyšování HDP v regionech mají především investice z ERDF a CF, které se všeobecně zaměřují na podporu podnikání, výzkumu a vývoje, do dopravní infrastruktury a telekomunikačních a informačních sítí a investice na ochranu životního prostředí. Tyto investice mají za následek zvýšení produktivity, které je přímo úměrné zvyšování HDP.

Obrázek 5 názorně ilustruje změny v růstu HDP v období 2008 – 2011, kde se můžeme přesvědčit, zda v jednotlivých regionech docházelo k růstu či poklesu HDP.

Obrázek 5: Růst HDP v regionech NUTS II za období 2008 - 2011

Zdroj: [11]

Z obrázku 5 vidíme, že k růstu HDP dochází jen v několika regionech, nejlépe si vedou regiony Polska, v nichž ve všech dochází k výraznému růstu HDP. Jelikož Polsko patří k státům, kterým patří výrazná podpora (resp. největší) z evropských fondů, mohli bychom tento růst HDP připisovat politice soudržnosti a objemu alokovaných finančních prostředků z EU.

MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

Vysoká míra nezaměstnanosti je negativní jev, který ohrožuje výkonost ekonomiky celého státu a je zdrojem sociálních problémů, jako např. riziko chudoby a společenského vyloučení. Míra nezaměstnanosti je dána jako podíl počtu nezaměstnaných lidí na celkové pracovní síle.

Míra nezaměstnanosti souvisí s HDP, tzn. na růstu, který snižuje míru nezaměstnanosti a tím chudobu a riziko sociálního vyloučení. Chudoba a sociální vyloučení jsou rizikové faktory především ve venkovských oblastech méně vyspělých států, ovšem naopak ve vyspělejších státech se tento problém soustřeďuje do velkoměst. Vysoká míra nezaměstnanosti zapříčiňuje i stěhování obyvatel z venkovských oblastí do městských částí, přičemž se nejedná o stěhování

(tzv. migrace) pouze v rámci EU, ale i mimo členské státy EU. V této souvislosti má ale řada zemí potíže s jejich uplatněním na trhu práce.

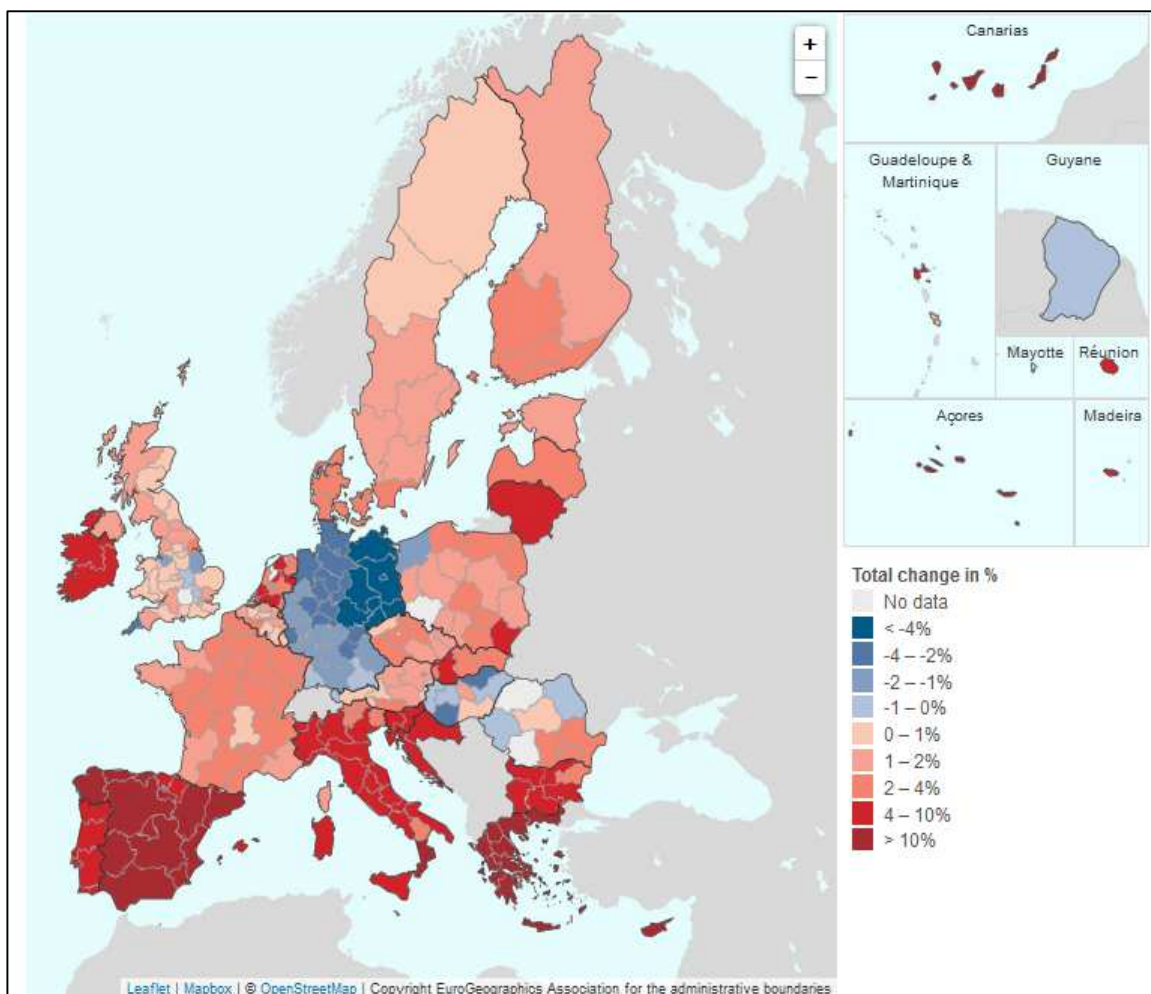
V současnosti je problém nezaměstnanosti problémem celé EU. Míra nezaměstnanosti v jednotlivých regionech EU je vysoká (např. Španělsko), v některých státech jsou vysoké rozdíly mezi severní a jižní částí (např. Itálie), většina členských států také vykazuje vysokou míru nezaměstnanosti u mladých lidí, kterým se nedaří uplatnit na trhu práce. Problém, který se dotýká celé EU, představuje celkové stárnutí populace, která souvisí se zvyšováním délky života a poměrně malým přirozeným přírůstkem obyvatel.

Míra nezaměstnanosti patří k hlavním ukazatelům politiky soudržnosti, která usiluje o její snížení především prostřednictvím ESF, který je zaměřen na vytváření nových pracovních míst, rekvalifikaci, na pomoc pro umístování absolventů na trh práce a na boj proti sociálnímu vyloučení znevýhodněných skupin (např. migranti) a na boj proti chudobě. Všechna tato uvedená opatření doplňují ostatní důležité oblasti, např. investice na podporu výzkumu, vývoje a inovací nebudou úspěšné, pokud nebude docházet ke zlepšování tzv. lidského kapitálu⁵².

Pro ilustraci, jakou změnu v míře nezaměstnanosti vykazovaly jednotlivé regiony za období 2008 – 2014, byl použit následující obrázek 6.

---

⁵² Lidský kapitál (schopnosti, dovednosti, školení apod.) spolu s fyzickým kapitálem (např. stroje, zařízení) a znalostním kapitálem (např. technologie) jsou základní předpoklady k hospodářskému (ekonomickému) růstu.

Obrázek 6: Změna v míře nezaměstnanosti za období 2008 - 2014 (v %)

Zdroj: [11]

Z obrázku 6 vyplývá, že míru nezaměstnanosti se v období 2008 – 2014 nedařilo snižovat většině regionů, spíše se rapidně zvyšovala, což je případ především regionů Španělska, Řecka a Itálie. Naopak snížení míry nezaměstnanosti se podařilo dosáhnout ve všech regionech Německa, z nichž nejvýznamnější výsledky mají právě regiony východního Německa, které v programovém období 2007 – 2013 patřily ke konvergenčním regionům. I zde, vzhledem k výši alokovaných prostředků z fondů EU, bychom mohli předpokládat, že snížení míry nezaměstnanosti můžeme připisovat politice soudržnosti a její finanční podpoře z evropských fondů.

7 ANALÝZA DOPADŮ VYUŽÍVÁNÍ NÁSTROJŮ NA INDIKÁTORY VYBRANÝCH REGIONŮ

Tato kapitola bude zaměřena na zjišťování (ověřování), zda objem alokací z evropských fondů má skutečně souvislost se snižováním míry nezaměstnanosti a zvyšováním HDP regionů, tedy zda dochází k požadovanému rozvoji. Tyto skutečnosti budou ověřovány na základě regresní analýzy a korelační analýzy.

Regresní analýza se zabývá jednostrannými závislostmi. Jedná se o situaci, kdy proti sobě stojí vysvětlující (nezávisle) proměnná v úloze „příčin“ a vysvětlovaná (závisle) proměnná v úloze „následků“. V těchto případech bývá zvykem zkoumat obecné tendence ve změnách vysvětlovaných proměnných vzhledem ke změnám vysvětlujících proměnných. Snahou je odpovědět na otázky, které se týkají formy změn např. vysvětlované proměnné y při změnách vysvětlující proměnné x .⁵³

Vzájemnými (většinou lineárními) závislostmi se zabývá korelační analýza, kde se klade důraz více na intenzitu (sílu) vzájemného vztahu než na zkoumání veličin ve směru příčina - následek. Z výpočetních i interpretačních hledisek však dochází ke značnému prolínání obou přístupů.⁵⁴

Regresní analýzou tedy můžeme prokázat (či neprokázat) závislost mezi zvyšováním HDP a objemem alokací a snižováním míry nezaměstnanosti a objemem alokací evropských fondů v jednotlivých regionech. Pro regresní analýzu byly vybrány ty regiony, které vykazovaly zvýšení růstu HDP a snižování míry nezaměstnanosti za dané období. Korelační analýza nám slouží k posouzení těsnosti závislosti.

V první části analýzy použijeme analýzu regresní, kterou ověříme, zda dochází ke snižování míry nezaměstnanosti. Nejjednodušším a nejčastěji používaným typem je lineární regrese ve tvaru

$$\eta = \beta_0 + \beta_1 x. \quad (1)$$

Pro ekonomickou analýzu je využíván jednoduchý lineární regresní model, který má tvar:

$$Y_i = \alpha + \beta x_i + \varepsilon_i \quad (2)$$

kde Y_i je n -tice nekorelovaných náhodných veličin,

---

⁵³ HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 415 s. ISBN 9788086946436.

⁵⁴ Tamtéž.

α a β jsou neznámé parametry,

x_i je n -tice známých hodnot,

ε_i jsou nezávislé náhodné veličiny, pro které platí $E\varepsilon_i = 0$, $D\varepsilon_i = \sigma^2$, $i = 1, 2, \dots, n$.

Jednoduchým modelem lineární regrese nazýváme takový lineární model, kdy grafem regresní funkce je přímka ve tvaru $y = \alpha + \beta x$, β je její směrnici. Odhady neznámých parametrů α a β získáme metodou nejmenších čtverců, ve které se odhad α značí A, odhad β se značí B.⁵⁵

Metoda nejmenších čtverců předpokládá, že máme konkrétní dvojice naměřených hodnot $(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)$. Hledáme takovou funkci $\hat{y} = a + bx$, aby v jistém smyslu co nejvíce „přiléhala“ k bodům $(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)$, kde „přiléhání“ měříme součtem rozdílů hodnot $\hat{y}_i - y_i$ (tzv. reziduí). Protože by se mohlo stát, že i při značných odchylkách mezi $\hat{y}_i$ a y_i se kladné a záporné rozdíly navzájem odečtou, vezmeme jako míru přiléhání ne prostý součet reziduí, ale součet jejich čtverců $\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2$. Čím menší tento součet bude, tím lépe bude funkce $\hat{y}$ přiléhat k naměřeným bodům. Snažíme se proto najít takové odhady a, b , aby platilo:

$$\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2 = \min \quad (3)$$

Pro odhad regresních parametrů A, B se používají vzorce:

$$B = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} \quad (4)$$

$$A = \frac{\sum_{i=1}^n x_i^2 \sum_{i=1}^n y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n x_i y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} \quad (5)$$

Dále bude prováděna korelační analýza, která měří intenzitu závislosti náhodných dat. K vyjádření míry závislosti se používá korelační koeficient. Nechť je dán dvojrozměrný náhodný výběr $[(X_1, Y_1), (X_2, Y_2), \dots, (X_n, Y_n)]$. Koeficient korelace $R_{X,Y}$ náhodných veličin X a Y a definujeme ho jako podíl $R_{X,Y} = \frac{\overline{COV}(X,Y)}{S_X \cdot S_Y}$.⁵⁶ V případě lineárního typu závislosti lze vzorec zjednodušit

$$r_{x,y} = \frac{s_{xy}}{\sqrt{s_x^2 s_y^2}} \quad (6)$$

⁵⁵ KUBANOVÁ J. Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi, 2008, 247 s..

⁵⁶ Tamtéž.

kde s_x^2 a s_y^2 jsou výběrové rozptyly a s_{xy} je kovariance. Definiční obor koeficientu korelace je od -1 do +1. Jestliže je koeficient korelace roven +1 existuje mezi proměnnými funkční lineární závislost. Jestliže je koeficient korelace roven -1, znamená to, že mezi proměnnými je nepřímá funkční lineární závislost. Konečně $r_{yx} = 0$ značí lineární nezávislost (nekorelovanost) proměnných. Čím více se tedy blíží koeficient korelace v absolutní hodnotě jedné, tím považujeme danou závislost za silnější, čím více se blíží nule, tím ji považujeme za volnější. Je třeba zdůraznit, že koeficient korelace blízcí se nule nemusí nutně znamenat slabou závislost, korelované proměnné mohou být silně závislé, ale třeba nelineárně.⁵⁷

Z dvojic pozorování x a y počítáme koeficient korelace podle výpočetního vzorce

$$r_{yx} = \frac{\overline{xy} - \bar{x}\bar{y}}{\sqrt{(\overline{x^2} - \bar{x}^2)(\overline{y^2} - \bar{y}^2)}} \quad (7)$$

Na závěr se provede test významnosti korelačního koeficientu, kdy proti sobě postavíme nulovou hypotézu

$$H_0: \rho_{yx} = 0 \quad (8)$$

a hypotézu o nenulové hodnotě ρ_{yx} ve formě

$$H_1: \rho_{yx} \neq 0. \quad (9)$$

Jako testové kritérium použijeme veličinu

$$T = \frac{r_{yx}\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r_{yx}^2}}, \quad (10)$$

o níž lze dokázat, že při výběru z dvourozměrného normálního rozdělení má rozdělení t s $n-2$ stupňů volnosti. Kritický obor je dán nerovností

$$T > t_{1-\alpha}. \quad (11)$$

V případě, že vypočítaná hodnota testového kritéria padne do kritického oboru, zamítáme nulovou hypotézu a považujeme existenci lineární závislosti na zvolené hladině významnosti za prokázanou.⁵⁸ Vychází se z kritických hodnot Studentova rozdělení pravděpodobnosti.

7.1 Německo a snižování míry nezaměstnanosti

Pro analýzu bylo vybráno Německo a jeho regiony. Vzhledem k dostupnosti dat i za rok 2014 můžeme porovnat změny v míře nezaměstnanosti za období 2007 – 2014. Německo

⁵⁷ HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*, 2007.

⁵⁸ Tamtéž.

prokazovalo za období 2007 – 2014 nejvýraznější změny ve snižování míry nezaměstnanosti ale na druhou stranu patří k více rozvinutým státům a tedy čerpalo v programovém období 2007 – 2013 méně finančních prostředků z evropských fondů (viz tabulka 3). Regresní analýzou ale můžeme zjistit, zda existuje závislost mezi snižováním míry nezaměstnanosti a objemem finančních prostředků z evropských fondů. V následující tabulce 4 jsou znázorněna data pro regresní analýzu.

Tabulka 4: Snižování míry nezaměstnanosti za období 2007 - 2014: Německo

Snižování míry nezaměstnanosti za období 2007 – 2014: Německo				
Regiony NUTS II	Hodnota v roce 2007	Hodnota v roce 2014	Změna v míře nezaměstnanosti za období 2007 - 2014 (v %)	Objem alokace v období 2007 - 2014 (v mld. EUR)
Stuttgart	5,1	3,1	2	0,300
Karlsruhe	5,5	3,5	2	0,219
Freiburg	4,3	3	1,3	0,199
Tübingen	4,6	2,6	2	0,142
Oberbayern	4,4	2,5	1,9	0,468
Niederbayern	5	2,8	2,2	0,141
Oberpfalz	5,3	2,7	2,6	0,140
Oberfranken	7,7	4	3,7	0,131
Mittelfranken	6,7	3,1	3,6	0,185
Unterfranken	5,8	2,9	2,9	0,145
Schwaben	5	3	2	0,207
Berlin	16,4	9,8	6,6	1,134
Brandenburg	13,8	6,7	7,1	2,653
Bremen	11,9	6,6	5,3	0,256
Hamburg	9	5	4	0,193
Darmstadt	7,2	4,5	2,7	0,411
Gießen	7,2	4,5	2,7	0,116
Kassel	8	4,4	3,6	0,137
Mecklenburg-Vorpommern	17,5	9,6	7,9	2,068
Braunschweig	8,9	5,5	3,4	0,289
Hannover	8,4	5,2	3,2	0,378
Lüneburg	7,4	4	3,4	1,067
Weser-Ems	7,1	4,1	3	0,447
Düsseldorf	8,6	6,3	2,3	0,782
Köln	7,7	5,3	2,4	0,653
Münster	7,3	4,9	2,4	0,392
Detmold	8,1	5	3,1	0,298
Arnsberg	9,7	5,7	4	0,542
Koblenz	6,3	4	2,3	0,178
Trier	5,3	3	2,3	0,071

Rheinessen-Pfalz	5,9	3,9	2	0,246
Saarland	7,3	5,8	1,5	0,342
Chemnitz	13,9	6,3	7,6	1,863
Dresden	13,4	7,4	6	2,004
Leipzig	17,3	8,3	9	1,039
Sachsen-Anhalt	15,7	8,8	6,9	3,049
Schleswig-Holstein	8	4,6	3,4	0,613
Thüringen	13,8	6	7,8	2,599

*Zdroj: Vlastní
zpracování dle dat [17] a [46]*

Na základě těchto dat v tabulce 4 provedeme regresní analýzu a pokusíme se zjistit, jestli mezi objemem alokovaných prostředků za programové období 2007 – 2013 a snížením míry nezaměstnanosti za období 2007 – 2014, existuje závislost.

Nejprve abychom zjistili regresní přímku závislosti, musíme si vypočítat odhady parametrů α , který se odhadne pomocí A , a β , který se odhadne pomocí B .

Pro parametr A jsme vypočítali hodnotu:

$$A = 2,3226.$$

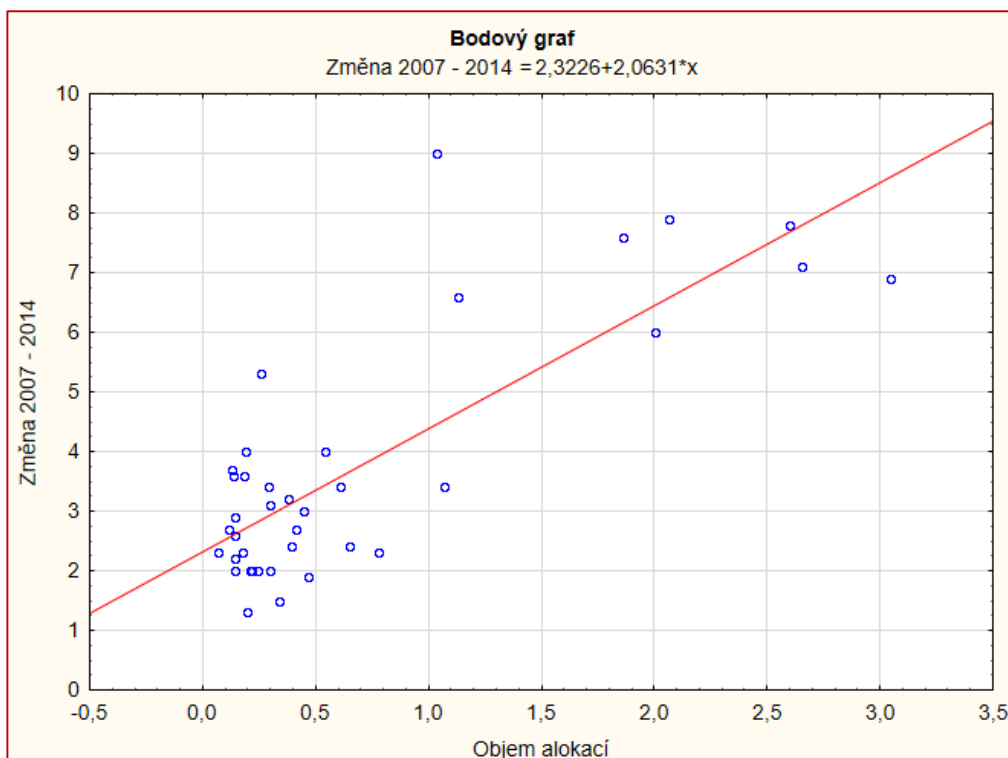
Pro parametr B jsme dostali hodnotu:

$$B = 2,0631.$$

Z vypočtených parametrů můžeme tedy sestavit rovnici přímky závislosti míry nezaměstnanosti na objemu alokací. Regresní rovnice má tvar:

$$y = 2,3226 + 2,0631x.$$

Tuto rovnici získáme i použitím funkce „bodový graf“ v programu Statistica12, kde jako proměnnou y položíme změnu v míře nezaměstnanosti za období 2007 – 2014., a jako proměnnou x objem alokací za období 2007 – 2013 do jednotlivých německých regionů.

Obrázek 7: Bodový graf závislosti - lineární regrese: Německo

*Zdroj: Vlastní
zpracování v programu
Statistica 12*

Z obrázku 7 je vidět rostoucí průběh. Můžeme tedy konstatovat, že s rostoucím objemem alokace se zvyšuje i změna v míře nezaměstnanosti, tzn., že dochází k jejímu snížení. Rovnice regresní přímky má tvar:

$$y = 2,3226 + 2,0631x$$

Pro usnadnění dalších výpočtů se bude i dále pracovat s programem Statistica 12, ve kterém vypracujeme vícenásobnou regresi. V následující tabulce 5 vidíme výsledky regrese.

Tabulka 5: Výsledky regrese se závislou proměnnou: Změna 2007 - 2014 (Německo)

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Změna 2007 - 2014 (Tabulka4)							
R= ,79494642 R2= ,63193981 Upravené R2= ,62171591 F(1,36)=61,810 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 1,2829							
N=38		b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(36)	p-hodn.
Abs.člen				2,322570	0,275299	8,436535	0,000000
Objem alokací		0,794946	0,101113	2,063083	0,262414	7,861939	0,000000

*Zdroj: Vlastní
zpracování v programu
Statistica 12*

Hodnota R je korelační koeficient, což je druhá odmocnina koeficientu determinace (R^2). Hodnota R^2 popisuje, jaký podíl celkové variability v závisle proměnné se nám podařilo vysvětlit naším modelem. R^2 , zde nabývá hodnoty 0,63193981, což znamená, že jsme naším modelem dokázali, že variabilita vysvětlované proměnné (změna míry nezaměstnanosti), je z 63 % vysvětlena objemem alokací.

Test významnosti korelačního koeficientu

Korelační koeficient R má hodnotu $R = 0,79494642$. Jak bylo řečeno výše, pokud korelační koeficient nabývá hodnoty 0, pak není mezi proměnnými závislost. Pokud koeficient R se bude významně lišit od nuly, prokážeme tím, že mezi proměnnými je lineární závislost. Testujeme tedy nulovou hypotézu $H_0: \rho = 0$ (mezi zkoumanými veličinami není závislost) proti alternativní hypotéze $H_1: \rho \neq 0$.

Testovací kritérium má tvar:

$$T = \frac{r}{\sqrt{1-r^2}} * \sqrt{n-2}$$

$$T = 7,861939.$$

Tuto hodnotu budeme porovnávat s tabulkovou hodnotou Studentova T-rozdělení na hladině významnosti 0,05, stupeň volnosti je pro $n-2$ prvků.

Kritická hodnota je 2,02809,

$$7,861939 > 2,02809.$$

H_0 zamítáme, testové kritérium nepadlo do kritických hodnot, čímž připouštíme platnost hypotézy H_1 , tedy že **mezi objemem alokací a mírou nezaměstnanosti je závislost**.

7.2 Polsko a zvyšování HDP na obyvatele v PPS

Polsko a jeho regiony se vyznačovaly nejvýrazněji ve změnách indikátoru HDP v PPS a jeho zvyšování. Polsko také v období 2007 – 2013 patřilo k zemím, které čerpalo nejvíce finančních prostředků z evropských fondů (viz tabulka 3). Pro analýzu bylo Polsko a jeho regiony vybrány, protože čerpalo za období 2007 – 2013 nejvíce finančních prostředků z evropských fondů (přes 60 mld. EUR – viz tabulka 3) a patří k méně rozvinutým členským zemím EU. Navíc zvýšení HDP na obyvatele v PPS se týkalo všech polských regionů. Regresní analýzou se pokusíme zjistit, zda mezi zvýšením HDP regionů stojí alokace z evropských fondů na období 2007 – 2013. Vzhledem k dostupnosti dat zde bude změna HDP v PPS počítána za období 2009 – 2013. Data pro regresní analýzu jsou zobrazeny v tabulce 6.

Tabulka 6: Zvyšování HDP na obyvatele v PPS (v %, EU = 100 %): Polsko

Zvyšování HDP na obyvatele v PPS (v %, EU = 100 %): Polsko				
Regiony NUTS II	Hodnota HDP v roce 2009	Hodnota HDP v roce 2013	Změna HDP za období 2009 - 2013	Objem alokace v období 2007 - 2013 (v mld. EUR)
Lódzkie	55	63	8	4,159
Mazowieckie	92	107	15	8,121
Malopolskie	53	59	6	5,331
Slaskie	64	70	6	7,498
Lubelskie	41	48	7	4,426
Podkarpackie	42	48	6	4,321
Swietokrzyskie	47	49	2	2,654
Podlaskie	43	49	6	2,482
Wielkopolskie	64	73	9	5,386
Zachodniopomorskie	51	57	6	3,009
Lubuskie	51	56	5	1,769
Dolnoslaskie	64	76	12	4,864
Opolskie	50	54	4	1,738
Kujawsko-Pomorskie	49	56	7	3,476
Warminsko-Mazurskie	43	48	5	3,188
Pomorskie	58	65	7	3,586

Zdroj: Vlastní

zpracování dle dat [16] a [46]

Z těchto dat v tabulce 6 můžeme vypracovat regresní analýzu pro posouzení závislosti zvyšování HDP v PPS na objemu alokací z evropských fondů.

Nejprve si pro regresní analýzu odhadneme parametry regresní přímky, odhady parametru α budou počítány pomocí A , odhady parametru β pomocí B .

$$A = 2,2104 ,$$

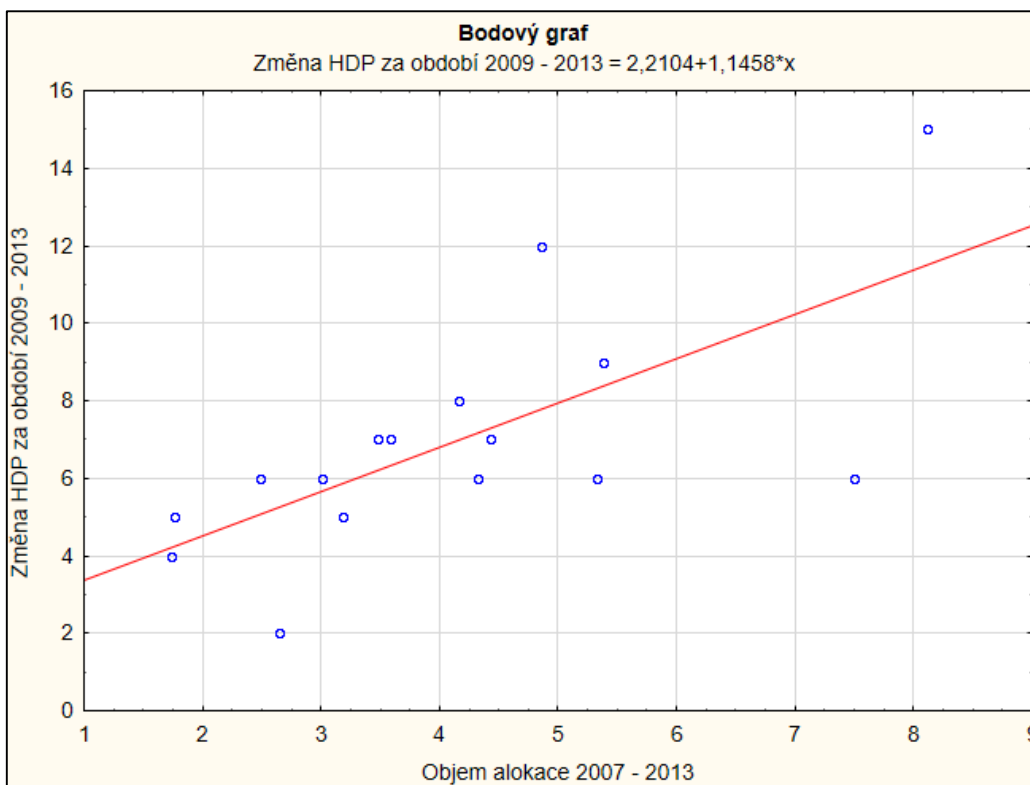
$$B = 1,1458.$$

Po dosazení parametrů dostaneme tvar regresní přímky:

$$y = 2,2104 + 1,1458x.$$

Pro ilustraci si sestavíme bodový graf v programu Statistica12, který znázorňuje následující obrázek 8:

Obrázek 8: Bodový graf - lineární regrese (Polsko)

*Zdroj: Vlastní
zpracování v programu
Statistica12*

Z obrázku 8 vidíme, že graf má růstovou tendenci, tzn., že můžeme říci, že se zvyšujícím se objemem finančních prostředků z evropských fondů dochází i ke zvyšování HDP. I zde má regresní přímka shodný tvar s výše vypočtenou rovnicí, tedy:

$$y = 2,2104 + 1,1458x.$$

Pro další výpočty opět využijeme program Statistika12, které jsou uvedeny v tabulce 7.

Tabulka 7: Výsledky regrese se závislou proměnnou: Změna HDP za období 2009 - 2013 (Polsko)

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Změna HDP za období 2009 - 2013 (Tabulka23)						
R= ,68256161 R2= ,46589035 Upravené R2= ,42773966						
F(1,14)=12,212 p<,00357 Směrod. chyba odhadu : 2,3188						
N=16	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(14)	p-hodn.
Abs.člen			2,210446	1,471679	1,501990	0,155316
Objem alokace 2007 - 2013	0,682562	0,195322	1,145814	0,327886	3,494545	0,003574

*Zdroj: Vlastní
zpracování v programu
Statistika12*

V tabulce 7 si opět všimneme hodnoty R^2 (index determinace), která nám udává, jaký podíl celkové variability v závisle proměnné se nám podařilo vysvětlit modelem. Zde je hodnota $R^2 = 0,46589035$, což znamená, že variabilita vysvětlované proměnné (změna HDP za období 2009 – 2013) je ze 47 % vysvětlena objemem alokovaných finančních prostředků. To již je poměrně nízká hodnota, jejíž příčinou může být i špatně zvolený model pro analýzu.

Test významnosti korelačního koeficientu

Korelační koeficient R nabývá hodnot $R = 0,68256161$. Provedeme tedy test významnosti na základě testování hypotéz, kdy proti sobě postavíme nulovou hypotézu $H_0: \rho = 0$ a alternativní hypotézu $H_1: \rho \neq 0$.

$$T = 3,494545.$$

Hodnotu testového kritéria porovnáme s tabulkovou hodnotou Studentova T - rozdělení, na hladině významnosti 0,05, stupeň volnosti je pro $n-2$ prvků.

Kritická hodnota je 2,1448.

$$3,494545 > 2,1448.$$

H_0 zamítáme, testové kritérium nepadlo do kritických hodnot Studentova T – rozdělení, připouštíme platnost hypotézy H_1 , tedy můžeme tvrdit, že **mezi objemem alokovaných finančních prostředků a změnou HDP v polských regionech je závislost.**

8 ZHODNOCENÍ ÚSPĚŠNOSTI ALOKACÍ Z EVROPSKÝCH FONDŮ VE VYBRANÝCH REGIONECH

Na základě regresní a korelační analýzy bylo zkoumáno, zda mezi změnou v indikátorech (HDP a míra nezaměstnanosti) a objemem alokovaných prostředků z EU v programovém období 2007 – 2013 existuje závislost. Pro míru nezaměstnanosti bylo vybráno Německo, které vykazovalo nejprůkaznější změny v indikátoru v období 2007 – 2014 (viz obrázek 6) a které patří k zástupcům rozvinutých států. Nejprve byla provedena regresní analýza, kde jako proměnná y byla zvolena změna v míře v nezaměstnanosti v regionech za období 2007 – 2014 a jako proměnná x byl stanoven objem alokace finančních prostředků z evropských fondů v programovém období 2007 – 2013. Pomocí lineární regrese byla prokázána růstová tendence, tedy, že s rostoucím objemem alokovaných prostředků, roste i změna v míře nezaměstnanosti, tedy dochází ke zvyšování zaměstnanosti. Korelační analýzou byla prokázána závislost, kterou bychom mohli označit za silnou, korelační koeficient se blížil 1 ($R = 0,79494642$).

Stejně jsme postupovali i v případě Polska, ve kterém všechny jeho regiony vykazovaly růst HDP v období 2009 – 2013. Polsko bylo vybráno jako zástupce méně rozvinutých států, které také v programovém období 2007 – 2013 čerpalo nejvíce finančních prostředků. Regresní a korelační analýzou jsme ověřovali, zda mezi změnou v indikátoru a objemem alokovaných finančních prostředků existuje závislost. V regresní analýze byl jako proměnná x zvolen objem alokovaných prostředků v programovém období 2007 – 2013 a jako proměnná y změna v růstu HDP regionů za období 2009 – 2013. Pomocí lineární regrese byla prokázána určitá růstová tendence (index determinace nabýval hodnoty 0,47), z čehož vyplývá, že s rostoucím objemem alokovaných prostředků nedochází k výraznému růstu HDP. Korelační analýzou byla prokázána závislost, kterou bychom mohli označit za středně silnou, korelační koeficient se blížil k 1 ($R = 0,68256161$).

Na základě výše provedené analýzy bychom mohli říci, že Německo jako zástupce vyspělejších států umí poskytnuté finanční prostředky alokovat účelně. I přesto, že čerpalo v období 2007 – 2013 téměř třikrát méně než Polsko (viz tabulka 3), regresní a korelační analýzou můžeme říci, že mezi objemem čerpaných finančních prostředků a snižováním míry nezaměstnanosti existuje závislost. Polsko jako zástupce méně rozvinutých států čerpalo v období 2007 – 2013 přes 60 mld. EUR a ačkoliv vykazuje určité tendence rozvoje a růstu (viz obrázek 5), regresní a korelační analýzou se nám nepodařilo dostatečně prokázat závislost mezi čerpanými finančními prostředky a růstem HDP v regionech.

Všeobecně dopad politiky soudržnosti je obtížné měřit, jelikož s investicemi fondů EU souvisí i řada dalších vlivů, z nichž asi nejdůležitější je schopnost a připravenost státu účelně alokovat poskytované prostředky. To je podmíněno vybaveností veřejné správy státu, zejména pak kvalifikovaností pracovníků. Lze tedy předpokládat, že pokud státy nebudou alokovat poskytované prostředky účelně, nebudou směřovat k růstu a rozvoji a ani tedy ke snižování regionálních disparit. Tento nedostatek se snaží EU řešit v současném programovém období 2014 – 2020, kdy navýšila objem finančních prostředků právě na technickou pomoc, která zahrnuje i podporu ve veřejné správě, čímž by se mělo přispět k větší efektivnosti alokovaných finančních prostředků z EU.

Výsledky politiky soudržnosti a její dopady v programovém období 2007 – 2013 byly výrazně ovlivněny světovou hospodářskou krizí, která propukla v roce 2008. Po krachu několika amerických bank v důsledku hypoteční krize a nevratných vkladů se přesunula finanční krize v září 2008 do Evropy. Finanční krize s sebou přinesla obavu světového hospodářství před dalším vývojem a zpomalení hospodářského růstu. Banky ze strachu před dalším vývojem držely peníze a zdráhaly se výhodně půjčovat. To mělo za následek zpomalení tempa nových investic v ekonomikách (na které byly zapotřebí nové půjčky), oslabení poptávky⁵⁹. To se výrazně podepsalo i na zvyšování míry nezaměstnanosti a ve většině regionů došlo i k rapidnímu poklesu HDP, čímž se regionální disparity opět prohloubily.

Politika soudržnosti ovšem i nadále svými investicemi podporovala růst a rozvoj regionů, přičemž mezi rokem 2007 – 2012 vytvořil ERDF bezmála 600 000 pracovních příležitostí, investoval do 200 000 projektů malých a středních podniků a 80 000 začínajících podniků, financoval 22 000 projektů zahrnující spolupráci mezi výzkumem a podnikovou sférou, zajistil širokopásmové pokrytí pro 5 milionů osob a 5,5 milionu osob připojil k zařízením na čištění odpadních vod. V důsledku investic ERDF a CF bylo mimoto vybudováno 3 000 km klíčových evropských dopravních sítí (15 % celkové sítě TEN-T). ESF podpořil 68 milionů jednotlivých účastníků projektů. Po obdržení podpory z ESF nastoupilo 5,7 milionu nezaměstnaných nebo neaktivních osob do zaměstnání a prostřednictvím podpory z ESF bylo získáno téměř 8,6 milionu kvalifikací. Oznámeno bylo více než 400 000 nově založených podniků a osob, které se staly samostatně výdělečně činnými. To vše pomohlo omezit v mnoha zemích pokles HDP nebo zabránit dalšímu zvyšování nezaměstnanosti.⁶⁰

---

⁵⁹ <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=8&tema=172>

⁶⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_cs.pdf

ZÁVĚR

Regionální politika se v současnosti označuje jako politika soudržnosti (také politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti), což znamená, že podporuje konkurenceschopnost a růst regionálních ekonomik, vyšší kvalita služeb, více pracovních příležitostí a vyšší kvalita života, ale i propojení regionů tak, aby mohly využít svých silných stránek a spolupracovat a aby při tom vytvářely nová, inovativní seskupení, která by napomáhala řešit společné problémy (jako je změna klimatu), což přinese prospěch a posílí EU jako celek. Politika soudržnosti si prošla řadou proměn, které určitě ještě nejsou u konce.

Hlavním cílem regionální politiky je již od samého počátku vzniku snižování regionálních disparit, přičemž v období 2007 – 2013 se kladl důraz i na zvyšování zaměstnanosti a růst. V současném období 2014 – 2020 je prioritním cílem plnění strategie Evropa2020.

Hlavními nástroji regionální politiky jsou Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti, přičemž všechny tyto nástroje poskytují finanční podporu státům a regionům a přispívají ke splnění cílů regionální politiky.

Cílem této práce bylo charakterizovat jednotlivé etapy regionální politiky EU a jejich proměn se zaměřením na komparaci nástrojů a cílů v jednotlivých programových obdobích a zhodnocení dopadů využívání jednotlivých cílů na ekonomiku vybraných regionů.

V první kapitole byly vybrány pojmy, které bylo třeba vymezit pro další kapitoly, ve kterých se tyto pojmy vyskytovaly. Na první kapitolu navazovala kapitola druhá a třetí, které charakterizovaly příčiny vzniku regionální politiky, regionální politiku neboli politiku soudržnosti a její základní principy.

Čtvrtá kapitola byla zaměřena na charakteristiku jednotlivých etap politiky soudržnosti a na komparaci cílů a nástrojů v jednotlivých programovacích obdobích. Etapy byly rozděleny do šesti období, přičemž v období prvním 1957 – 1987 se regionální politice nevěnoval velký význam, ale s postupem času docházelo k obratu. Období druhé 1988 – 1993 již znamenal pro regionální politiku několik reforem, z nichž nejdůležitější je začlenění regionální politiky spolu s částí sociální a zemědělské do tzv. strukturální politiky. V dalších obdobích již politika soudržnosti nabývala důležitosti a stala se nepostradatelnou součástí EU. V současnosti patří po zemědělské politice k největším položkám rozpočtu EU, čemuž odpovídá i objem finančních prostředků ERDF, ESF a CF.

Pátá kapitola charakterizovala jednotlivé nástroje politiky soudržnosti, tedy Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti. Všechny tyto nástroje

přispívají k naplňování priorit a cílů politiky soudržnosti, především přispívají k růstu a rozvoji zaostalých regionů a zvyšování zaměstnanosti.

V šesté kapitole byly zvoleny indikátory pro následující analýzu. Jako hlavní indikátory byly zvoleny HDP a míra nezaměstnanosti. V programovém období 2007 – 2013 se většina regionů potýkala s dopady světové hospodářské krize, která do Evropy pronikla v roce 2008. U řady regionů došlo k rapidnímu poklesu HDP a nárůstu nezaměstnanosti. I přesto některé regiony prokazovaly pozitivní tendence. Jednalo se o regiony Německa, u kterých došlo ke snížení míry nezaměstnanosti za období 2007 – 2014, a regiony Polska, u kterých došlo ke zvýšení růstu HDP za období 2009 – 2013. Analýzou se zjišťovalo, zda mezi změnami v indikátorech a objemem finančních prostředků alokovaných v programovém období 2007 - 2013 existuje závislost.

V sedmé kapitole již byla vypracována regresní a korelační analýza, na jejímž základě můžeme říci, že politika soudržnosti a objem poskytovaných prostředků má určitý vliv na růst HDP a na snižování míry nezaměstnanosti. U regionů Německa můžeme výsledky považovat za úspěšné, protože byla prokázána středně silná závislost mezi indikátorem HDP a objemem finančních prostředků. U regionů Polska již taková průkaznost dokázána nebyla, což mohlo být způsobeno špatným výběrem modelu analýzy.

V osmé kapitole pak byly zhodnoceny zjištěné výsledky z analýzy a úspěšnost politiky soudržnosti. Zjištěná závislost informuje o tom, že politika soudržnosti má nepochybný vliv. Výsledky politiky soudržnosti a její dopady byly zkomplikovány světovou hospodářskou krizí, kdy se řada regionů potýkala s rapidním poklesem HDP a zvyšováním nezaměstnanosti. Tato skutečnost tedy dost ovlivnila průběh programovacího období 2007 – 2013 a lze předpokládat, že dopady politiky soudržnosti a její úspěšnost budou vykazovat prokazatelnější výsledky za delší období.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ADAMČÍK, S. *Regionalistika, regionální politika a veřejná správa*. Opava: Slezská univerzita, 1997, 117 s. ISBN 8085879697.
- [2] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011, 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [3] BOHÁČKOVÁ, I., HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální politika Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.
- [4] BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export. *Regionální a strukturální politika Evropské unie* [online]. 2010 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=3>
- [5] BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export. *Regionální a strukturální politika Evropské unie* [online]. 2010 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=5>
- [6] Český statistický úřad. *Specifikace regionů* [online]. 2012 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/specifikace_regionu
- [7] DAMBORSKÝ, M., Prostorový rozvoj. In: WOKOUN, R a kol. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008, 475 s. ISBN 978-807-2016-990.
- [8] Databáze strategií: Ministerstvo pro místní rozvoj. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013* [online]. 2006 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2006>
- [9] EurActiv. *Strukturální fondy* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy>
- [10] EurActive.cz. *Regionální politika EU* [online]. 2000 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionalni-politika-eu>
- [11] EUROPEAN COMMISSION. *Cohesion Policy Data* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>
- [12] Euroskop.cz. *Regionální politika EU* [online]. 2005 - 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>

- [13] Eurostat: Statistics Explained. *Geographical information system of the Commission (GISCO)* [online]. 2014 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Geographical_information_system_of_the_Commission_%28GISCO%29
- [14] Eurostat: Statistics Explained. *Real GDP growth, 2003 - 13* [online]. 2014 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Real_GDP_growth,_2003%E2%80%9313_%28%25_change_compared_with_the_previous_year;_average_2003%E2%80%9313%29_YB14.png&oldid=186588
- [15] Eurostat: Statistics Explained. *Unemployment statistics at regional level* [online]. 2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics_at_regional_level
- [16] Eurostat. *Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions* [online]. 2015, 21. 5. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do;jsessionid=d1Umj4ONIDjBBiXcoVjZNiXFF_kQHkCS39B5yF0Zqw4cmxGYSI7S!204176669
- [17] Eurostat. *Unemployment rate by NUTS 2 regions* [online]. 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tdgs00010&language=en>
- [18] Evropská komise: Regionální politika. *Historie politiky* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/history/
- [19] Evropský parlament: Fakta a čísla o Evropské unii. *Společná klasifikace územních statistických jednotek* [online]. 2010 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.6.html
- [20] HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 415 s. ISBN 9788086946436.
- [21] *Investice pro růst a zaměstnanost: Šestá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. ISBN 978-92-79-39109-5. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_cs.pdf

- [22] EVROPSKÁ UNIE. *Práce pro regiony: Regionální politika EU 2007 - 13* [online]. 2008 [cit. 2015-04-26]. ISBN 92-79-03772-2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_cs.pdf
- [23] Eurostat. *HDP na regionální úrovni* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level/cs
- [24] Evropa 2045. *Ekonomická krize* [online]. [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=8&tema=172>
- [25] Eurostat. *Statistics illustrated* [online]. 2014 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/cohesion-policy-indicators/statistics-illustrated>
- [26] JENÍČEK, Vladimír. *Globalizace světového hospodářství*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, 152 s. ISBN 80-717-9787-1.
- [27] JEŽEK, J. Aktuální témata regionálního rozvoje. In: WOKOUN, R a kol. *Regionální rozvoj: (výhodiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008, 475 s. ISBN 978-807-2016-990.
- [28] Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
- [29] KÖNIG, P., LACINA L. a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2004, 374 s. ISBN 80-717-9846-0.
- [30] KUBANOVÁ J. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. 3. doplněné vyd. Bratislava: STATIS, 2008. 247 s. ISBN 978-80-85659-47-4.
- [31] KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: hospodářské politiky*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006, 347 s. ISBN 80-246-1212-7.
- [32] MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 253 s. ISBN 9788024741.
- [33] Metodická podpora regionálního rozvoje. *Definice pojmu disparita* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>
- [34] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1301/2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle

Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006. Dostupné na: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1301&qid=1429890897428&from=EN#ntr5-L_2013347CS.01028901-E0005

- [35] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1304/2013 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1304>
- [36] Přehled vybraných makroekonomických ukazatelů zemí Evropské unie a dalších světových center a analýza webových „statistických“ serverů. Dostupné na: <http://khp.vse.cz/wp-content/uploads/2011/08/Anal%C3%BDza-studie-OPPA-vybran%C3%A9-makroukazatele-a-webov%C3%A9-statistick%C3%A9-servery.pdf>
- [37] Publikace Evropské unie. *Regionální politika*. Dostupné na <http://bookshop.europa.eu/cs/region-ln-politika-pbNA0414857/?CatalogCategoryID=sciep2OwkgkAAAE.xjhtLxJz>
- [38] Regionální politika: InfoRegio. *Fond soudržnosti* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/cohesion-fund/
- [39] Regionální politika: InfoRegio. *Priority na rok 2014 - 2020* [online]. 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/how/priorities
- [40] Sdělení Komise. *Členské státy a regiony provádějí Lisabonskou strategii pro růst a zaměstnanost prostřednictvím politiky soudržnosti EU na období 2007 - 2013*. Brusel: KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ, 2007. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0798:FIN:CS:PDF>
- [41] STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 212 s. ISBN 9788073675882.
- [42] TOUŠEK, V., KUNC J. a VYSTOUPIL J. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 411 s. ISBN 978-807-3801-144.
- [43] WOKOUN R. *Teoretické a metodologické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti*. Regionální studia, číslo 2/2010, Vysoká škola ekonomická v Praze, s. 27. ISSN 1803-1471.
- [44] WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2003, 326 p. ISBN 80-245-0517-7.

- [45] ŽÍTEK, V., KLÍMOVÁ, V., *Regionální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 107 s. ISBN 978-80-210-4761-7.
- [46] Zdroj: E-MAIL: Příloha A byla zaslána na základě e-mailové komunikace s kontaktním centrem Europe Direct: **Europe Direct** (*citizen_reply@edcc.ec.europa.eu*) [Case_ID: 1053204 / 2879678].

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Alokace dle témat do jednotlivých regionů v programovém období 2007 – 2013